

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HÖG-*BAN*

ILLUSTRERAD TIDNING
GRUNDLAGD-AV
FÖR KVINNAN OCH HEMMET
FRITHIOF HELLBERG

SÖNDAGEN DEN 14 NOVEMBER 1920.

HUVUDREDAKTÖR:
ERNST HÖGMAN.RED.-SEKRETERARE:
EBBA THEORIN.

Fröken Göta Ljungberg

som Myrtoke i Eugen d'Alberts opera med samma namn på
Kgl. teatern. Hovfotograf F. Flodin foto.

Fjärran bortom höga granar . . .

Fjärran bortom höga granar
glöder solnedgångens brand
uti moln, vars fylking manar
fram en syn av stolta svanar,
seglande mot sagans land.

-:-

Av en tidig köld betvungen
vilar kvällen, novemberklar.
Här på höjdplatån bland ljungen
jordens skönhet, nyutsprungna,
blir mitt hjärta uppenbar.

-:-

Nyss i dunkla drömmar slutna,
trädde jag ur skogens bryn.
Nu — hur flammor ej minuten,
frostklar, guldlysgenomfluten!
För mitt öga vilken syn:

-:-

Skogar, skogar, tiomåla,
stigande med ås vid ås.
Sjöar, glänsande i lila,
i granitbassänger vila
under isars blanka lös.

-:-

Eken rasslande mig sänder
skrupna blad, som fläktas loss.
När ditupp jag blicken vänder,
i dess dunkla krona tänder
hösten sina stjärneblöss.

-:-

På min läpp förstummas orden.
Höga, underbara Höst,
av din ande helgad vorden,
djupnar rymden över jorden,
blir det stilla i mitt bröst.

ALBERT HENNING.

-:-

KÄRLEK. NOVELL AV EBBA THEORIN.

— VET DU, ATT DU HAR BLIVIT vackrare på de sista åren, Margareta? — sade jag till henne. — Du klär dig med mera smak och du kammar ditt hår bättre.

Hon log. Samtalet knöts vidare, och hon kom att berätta om sitt liv:

— Jag älskade en man. Jag offrade åt honom tid, tankar — allt. Jag gick så långt i min dåraktiga extas, att när jag såg den första rynkan smyga sig fram i ögonvrån — ännu bara som ett litet skämt, som märket av en genomvakad natts lilla ömma klapp — tänkte jag: Kom gärna, gärna. Det gör mig ingenting att bli gammal — gammal med honom.

Vi voro fattiga. Jag arbetade mycket, jag arbetade för det hem, som han och jag en gång skulle få. Jag hade inte tid att klä mig väl. En dag sade han till mig: Du har börjat kamma dig så illa. Jag förstod ingenting — bara att jag verkligen var illa kammad. En tid därefter gick han från mig.

Hon teg en stund. Så fortsatte hon:

— Under de par år som följde tärdes jag bort. Jag blev gammal och ful, utan att jag själv märkte det. Men jag arbetade alltjämt.

Jag flyttade hit till Stockholm. Och så kom det en dag — eller låt oss säga en vecka, en månad, det skedde ju inte med ens — då jag vaknade upp. Jag förstod vad jag felat mot honom.

— — — Jo, just felat. Han fordrade ju aldrig av mig, att jag skulle vara arbetsam, osjälvisk, uppoffrande. Han begärde, med rätt, att jag skulle vara hans älskade: att jag skulle inge honom denna oresonliga, extatiska längtan efter något, som ständigt föresvävar en, men som man aldrig når. Jag kunde fått vara elak som en djävul — men jag hade varit skyldig att i all min ondska inge honom föreställningen om hans "ideal", eller vad man skall kalla det. Och för att representera ett ideal är det ytterst viktigt, att man är vaccert kammad — — —

Sedan jag förstått detta, skaffade jag mig vackra kläder för mina pengar och sökte nöjen. Och ju sämre, ju mer självisk jag blev, desto mer kärlek fick jag. Det var naturligt: vem blir älskad, som förtjänar och behöver det?

Jag älskar nu ingen, men jag blir älskad av många.

Vad är kärleken? En fix idé, en förryckt föreställning. En föreställning om ett helt, annat kön — om enskilda bara som detta köns representanter — om en annan värld — — — Det är ju märkvärdigt, att om en vacker man förklarar sig till flicka, bli strax andra män förälskade i honom. Det visar, att det inte är så mycket tal om en instinkt, utan just om en föreställning. En föreställning som har hela vår varelse, vår själ och vår kropp fångna. — Själ och kropp? sade jag — kärleken är den föreställning, som visar, att de två äro ett.

Jag leker, säger du? Varför lek? Jag har älskat och offrat och jag har förstått mitt misstag. Nu lånar jag mig med öppna ögon till kärlekens teckenspel. Och jag lägger märke till, hur denna fixa idé verkar på den ene eller andre. Där är en gift man, han har levat lugnt och lyckligt med sin hustru. Och plötsligt står han där och ser förvirrad uppåt stjärnorna, han förbannar det liv, han levt tills nu och önskar, att det aldrig funnits. Där är en skald. Han har suttit som spindeln och vävt sina nät. Han vet så mycket. Och plötsligt går han på gatan, han följer henne, han vet intet mer, och han önskar, han vore död.

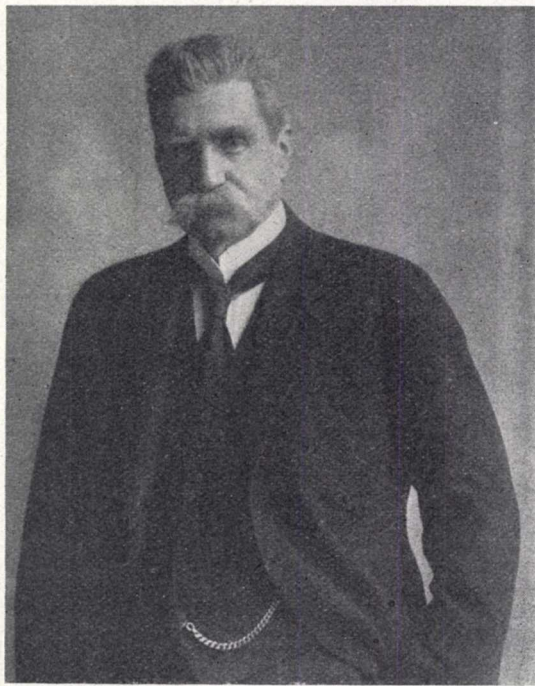
Vad är kärlek? Man ser uppåt stjärnorna, man tänker på de oändliga avstånden, på det ofattliga i att allt detta är materia liksom det vi ha här — och plötsligt förstår man, att det icke kan vara så, att här är något, vi icke förstå, att där finns något annat bakom. Kärlek — det är detsamma: det är att se upp i en himmel, om vilken man vet, att den är materia — och förstår, att den icke kan vara det.

Varför skulle jag icke låta dem känna detta? Genom deras kärlek känner jag själv, blir själv delaktig av detta: att sträcka sina händer mot en värld, som är verkligare än denna, men som i samma stund vi se dess verklighet, försvinner.

Jag blir älskad för det jag representerar, icke för det jag är.

Vill man vara cynisk, kan man säga: jag blir älskad för att jag är så vackert kammad. Vill man vara sann, kan man säga: jag blir älskad för en lögn skull, som är en högre sanning.

Hjalmar Branting 60 år.

NÄR HJALMAR BRANTING DEN 23 D:S fyller 60 år, kan han, om han för ett ögonblick vill stanna vid milstolpen, se tillbaka på en bana, som, stolt rätlinjig, på samma gång varit egendomlig och omväxlande som icke mångas.

Den man, som ägnat sin verksamhet och sitt liv åt att söka ändra om förhållandena på jorden, började som man vet med att studera de orubbliga stjärnorna. Redan som skolgosse gick han på observatorium — och redan som skolgosse höll han också sitt första radikala föredrag. Egendomligt nog var det som ung studerande astronom, han först kom i beröring med de socialistiska idéerna, i det han 1877 i Stockholm träffade samman med en rysk astronom, Lubiago, som omfattade det slags utopism, som i tsarriket motsvarade socialdemokratien.

Redan under dessa studieår, som lovade världen en begåvad astronom till, satte sig B. genom utländsk litteratur med iver in i de nya läroerna. Med stort moraliskt mod — man må komma ihåg, han var länge hos oss så gott som den ende socialdemokraten ur "överklassen" — hävdade han sin övertygelse, och det väckte stort uppseende, när den unge studenten skänkte 3,000 kr. till Arbetarinstitutet, som fått sitt anslag avslaget. Sedan dess — nå, det ligger ett så rikt och fruktbarande "sedan dess" i detta liv, att vi här ej ens skola försöka gå in på det.

Hon tystnade. Jag betraktade henne. Hon var i själva verket mycket vacker i denna stund. Över hennes ansikte låg det ett drag av ett visst leende vemod, som inbjöd till sina ljuva och bitterljuva hemligheter. Jag förstod, att hon kunde vara älskad av många män.

*

Det gick några år. Jag hade rest utomlands, och vi hade icke stått i förbindelse med varandra. Men jag fick höra, att hon gift sig, och även hennes mans namn var mig bekant: Hugo Hahn.

När jag kom åter till Stockholm, sökte jag upp henne. Hon bjöd mig stiga in i sitt hem, till sin man.

När jag kom in i rummet, såg jag Hugo Hahn sitta i en låg vilstol. Han böjde svagt på huvudet. Hans hustru lutade sig över honom med en sådan ljuv moderlig ömhet, att det liksom överskyldde lamhetens ömkedom.

— Hugo, det är min väninna, jag talt så mycket med dig om.

Han log svagt och trött. Han var utmarglad av denna sot, som långsamt åter av själva livsmärgen. Men han följde sin hustru med ögonen vart hon gick, som söge han ur henne till sig en smula liv och livskraft. Jag skulle ha varit rörd, om icke kvinnan varit så sund och vacker och jag hela tiden måst tänka: Varför har hon, som så klarsynt lekte med kärleken, gett sig in i detta?

När jag skulle gå, följde hon mig ut i hallen. Där vi stodo ensamma, kände vi åter den forna förtroliga vänskapen knyta hand vid hand och ord vid ord.

— Hur är det möjligt? sade jag. Varför har du gift dig? När jag satt där inne, mindes jag så tydligt vårt sista samtal. Hur kunde du — du som tänkte på det viset?

Hon log.

— Jag minns också, och jag tänker alltjämt som då. Jag vet mycket väl, att det i grunden inte är mig han älskar, fastän han tror det — han älskar det jag är för honom. Och för honom är jag det allra skönaste, nödvändigaste: moder. Jag skall alltid få behålla honom: han är som mitt barn.

— Du leker ju ännu, utbrast jag upprörd. Du låter en vuxen man vara ditt barn. Det skönaste, ljuvaste, livet har att bjuda: de små gullockigas joller i våra armar — för det söker du ersättning i en neslig lek med en vuxen man. Du bedrar naturen — naturen? vem bryr sig om den? — men din egen själ. Hur skall det gå, om en annan kommer? Har du då aldrig älskat?

— Jag älskade den mannen, som tyckte, jag kammade mig för illa.

— Vad hette den mannen? frågade jag i ett infall. — Det kan du gott säga mig nu.

Hon såg mig rakt i ögonen:

— Hugo Hahn.

Jag ryggade tillbaka. En minut senare stod jag därutanför. Det var i Humlegården. Jag var upprörd, förvirrad. "Kärlek?". Stjärnorna lyste mellan trädens nakna kvistar, de tycktes hänga som små julgransstjärnor på de guppande grenarna. Stjärnor, grenar, träd, och de sorgsna husen litet längre bort i ödsligt ljus — jag tyckte i denna stämning, det var allt överkligt, en töckenvärld, där vi själva gled fram som skuggor, sträckande våra armar mot det som intet väsen har — — — "Kärlek?"

Förnämsta läroanstalt för kvinnligt handarbete.

Undervisning i: Klädsöm, Fransk linnösöm, Barnkläder, Konstbroderi, m. m. Beställningsavd. för klädningar och linge. Anmälningar dagligen 10—5. Prospekt på begäran. 6 frielever.

S:ta Birgittaskolan
Allm. tel. 5190. — Grundad 1910 — Riks tel. 141 08.
Regeringsgatan 19—21, Stockholm

Textilavdelningen.

Uppritade och påb. arbeten. Gardiner, Kuddar, Dukar, Spetsar och Linnebatist, Monteringar av arbeten. Stort urval av äkta spetsar även antika.
EMMY KYLANDER.

RÖKER NI, MIN FRU? AV VERA VON KRÆMER.

I TOKIO — JAG BER OM URSÄKT att jag tittat in i Japan och jag skulle inte nämna det, om det inte i detta sammanhang vore nödvändigt — satt jag en dag i en spårvagn mitt emot en japanska, som tydligen inte hörde till "folket". Hon bar en dyrbar dräkt och var sedesamt och elegant målad så att man förstod att hon var "oklädd" utan smink. Hon stirrade på mig och jag på henne, men hennes beskådande av den enda vita dam hon säkert sett den dagen var mycket behärskat. Hon satt fullkomligt orörlig på bänken med fötterna under sig och sandalerna framför sig på golvet, händerna höll hon korslagda framför sig. Till stor del tack vare målningen saknade hon varje spår av uttryck i sitt ansikte, hon var "som en tavla".

Men plötsligt skilde sig händerna. Den ena dök ner i kimonoärmen och hon tog fram sin pipa, som hon tände, alltjämt med ögonen fast i mig, ungefär som lodjuret kan stirra på Skansen. Och detta, att bakom denna stela ansiktsmask rörde sig ett behov av tobaksstimulans, blev för mig något av det mest osedliga jag sett. Hon blottade sig helt plötsligt. Man skall minnas att scenen passerade i en spårvagn, alltså inte i privatlivet. Privat kunna vi obehärskat äta choklad, gräla och älska, men göra vi det offentligt ser saken ut på ett annat sätt. I Stockholm har man sett något av detsamma: en korrekt dam, som plötsligt får behov av choklad och stoppar ett stycke sådan i munnen i en spårvagn, och jag vill påstå att denna ätförrättning, när ingen annan äter och på en plats, där det icke skall ätas, alltid verkar på mig som om jag borde vända bort ögonen.

Men godsaker förefaller naturligare att ha behov av än tobak. Om en dam i en spårvagn tog upp en liten plunta och tog sig en klunk, då skulle vi anse henne förfallen, eller hur? Det ligger för en icke rökare nära till hands att jämställa sprit och tobak, — båda äro stimulantia, som inte höra till nödvändiga ting och som man från födelsen inte precis har smak på.

På min resa vidare passerade jag ett par ryska småstäder i Sibirien — här såg jag kvinnor av folket, med de karaktäristiska sjaletterna eller sjalarna om huvudet, som ryskorna alltid hade före kriget, och med egendomligt långa, gammalmodiga kjolar slafsande om fötterna. Dessa fattiga, sjasiga kvin-

nor gingo till magasinet efter mjölk (i en literbutelj) med cigaretter i mungipan. Det såg för mig upprörande ut, på en gång oskönt och beklagansvärt. Må vara att omåttlig kaffedrickning är lika skadlig. Men jag går inte på gatan med kaffe i en butelj och dricker — karlar däremot dricka ur buteljer i portar och då bruka vi ta för givet att deras begär efter sprit är ganska stort.

När jag kom hem, var min syn på cigaretten förändrad. Jag har nu fått en skärva i ögat och jag ser det som om en kvinna vore lastbar, då hon t. ex. på film ideligen tänder och röker cigaretter. En cigarett i ett sällskapslag — ja, det är inte mer än det enda glaslet likör (det kallas vanligen enda glaslet) och kaffet efter maten. Det kan passera som

dekolletagen gör i sin miljö. Men cigaretter, det förströdda, invanda greppet efter cigaretteuiet i väskan, som våra nya mondäner tro är elegant, cigaretten i munnen på en dam, när hon sitter som publik på en cabaret, cigarettstumpar i en dams rum, på hennes toalettbord, det är för mig numera, sedan jag sett japanskans plötsligt uppenbarade driftliv vis à vis tobak, som något man inte visar.

Jag vet att ni nu bli heta allesammans och med en mun förklara, att jag är en förtorkad själ, som inte vill förstå livets små behag. Tja, behag... Jag har rökt som alla andra. Och jag vet, att efter en kväll i sällskapsliv, där de flesta rökt och jag själv rökt högst två cigaretter, men icke druckit något, är jag förgiftad, torr i munnen nästa morgon som vid ett "dagen efter", har oro i blodet, är ur gånghorna, luktar rök (i synnerhet i håret!) och är törstig som en karl!

Är tobak ett behov, då är saken all right. Då blir den en fråga mellan er och er läkare, och vidkommer inte andra. Men att cigaretten är klädsam i en kvinnas mun? Överläppen blir tunn, när den pressas ihop över det smala röret, man får ett hårt och gammalt uttryck, om man inte är en backfish med svällande röda läppar. En kvinnas mun är det känsligaste i hela hennes ansikte, man bör och måste tänka sig den i samband med kyssar, antingen en mans eller ett barns. I de amerikanska vampyrfilmerna kysser hjältinnan alltid den man hon snärjt, med läppar, som nyss stött ut ett rökbolm — men i verkligheten? Är det vackert, är tobak precis den doft en man vill ha i näsan, när han kysser?

Jag tror att cigaretten hör till de där stora inbillningarna vi hypnotisera varandra till, som frimärkssamlande och liknande. En cigarr i munnen på en vithårig, snäll gammal fru är snarare en lustighet — i Danmark ser man som bekant ofta den kuriositeten. Men cigaretter och unga kvinnor eller medelålders kvinnor — det ser för mitt öga numera ut som en glimt av last. Bilden av en kvinnas ansikte försvinner och i hennes ställe stiger fram den hesa, magra fysionomien av en ligist, alltid med cigaretten i mungipan, en bild av drägg, av osköna begär, som vi i ett slags överkultur apterat för våra vanor liksom vi gjort i vår dans och i vårt alltmer plebejiserade språk.

Scener ur Mauritz Stillers fint utarbetade filmkomedi "Erotikon" vari Anders de Wahl har sin första filmroll.

CAP KAKAO

är genom sin fylliga, goda smak och renhet den bästa och billigaste.

FRANSKA CHOKLAD- & KONFEKTFABRIKEN, A.-B. - GÖTEBORG

Icke ens döden. En Novalis-novell av Beatrice Zade.

EFTER NÅGRA TIMMARS UPPEHÅLL i Naumburg gick färden snabbare än förut. Höstnatten var sval, hästen ett ädelt, kraftigt djur och ryttaren föga tung. Hans långa, magra gestalt satt som fastvuxen i sadeln.

Nejden var honom välbekant från många föregående färder. Den ena byn följde på den andra. Gården, ängar, lövskogar skyntade förbi. Sovande och stilla låg staden Camburg i halvdunklet. Som en vilande jättes halvslutna ögon blickade Dornburgs pittoreska små slott från bergskrönet ut över trakten. I Kunitz på andra sidan floden förkunnade tupparnas galande, att morgonen grydde.

Ur vattnet stego dimmorna likt glittrande silverskyar och lägrade sig över Saale-dalen. Deras mystiska skimmer, deras rytmiska svängningar satte fantasien i rörelse. Det var, som om hundratals älvor trädde dansen mellan äreportar. Blomstergirländer smyckade deras glänsande kläder, och händerna svängde graciösa serpentinslöjor fram och tillbaka. För att bättre kunna iaktta det lekande tågets färd genom luften slog Hardenberg tillbaka kappkragen, glömsk av nödvändigheten att skydda sina ömtåliga lungor. Ett hostanfall erinrade genast om oförsiktigheten. Silkesduken måste åter lindas om hals och mun.

Då började gyllene strålar blänka mellan dimmans gråa strimmor. Ett svagt sken av violett och sedan ett starkare gulrött dallrade genom luften. Den blev lättare, klarare, ljusare. Solen gick upp över Jenas illa medfarna stadsmurar. Ännu några minuter skyndade hästen framåt. Hovarna slog mot förstaden Nollendorfs knaggliga gatstenar.

Midt i kampen mellan dimma och ljus dök värdshuset "Svarta björn" upp vid stadens nordöstra hörn, midt emot det hertigliga slottet. När Hardenberg vigt svängde sig ur sadeln, kom en gårdskarl ut för att ta emot hästen, och ett par pigor sprungo förbi med mjölkstävor i händerna. Strax därefter syntes värden själv i dörren, besvarande jovialiskt ryttarens muntra hälsning och försäkrade, att morgonkaffet redan kokade. Man var tidigt uppe där i huset.

I själva verket fann Hardenberg frukosten färdig, när han en stund senare kom ned från sitt lilla resanderum efter att ha utbytt ridträket mot en lång, åtsittande rock av brunt kläde. Man mindes tydligen hans önsningar från föregående besök och hade dukat åt honom ute i bersån bakom den stora linden framför ingången. Klockan var nu i det närmaste sju, och det hade blivit liv och rörelse överallt. Fönstren till skänkrummet stodo öppna; man hörde hur det skurades och fejadades därinne. En piccolo i vitt förkläde ställde kaffepannan på bordet, önskade god aptit och försvann genast. Icke ens den pratamme värden tycktes ha tid för gästen.

Denne lät sig emellertid den varma drycken och vetekringlorna väl smaka och blev sedan sittande kvar vid bordet, fångad av utsikten över planteringen längs muren uppåt Pulvertornet till. Efter den ansträngande ritten kändes det dubbelt skönt att vila ut här. Morgonen var verkligen fager. Dimman hade försvunnit, och lövträdens brokiga färger lyste mot en klarblå himmel.

Fredrik von Hardenberg (Novalis). Kopparstick efter ett familjeporätt av Eduard Eichens.

Hardenberg kände varje hus, ja, nästan varje buske i denna del av staden. Ett stycke längre upp hade han själv bott under det glada universitetsåret i Jena. Här förändrades så gott som ingenting. Allra högst sattes andra fönsterrutor in i stället för dem studenterna krossat under nattliga stenkastningar, eller ett hus bestods med ny färg, eller ett stycke jord odlades upp till trädgårdstäppa. För övrigt var det icke så särdeles länge sedan Hardenberg som Schillers och Reinholds lärjunge öste ur vishetens brunnar här i staden. När han tänkte rätt på saken, var det väl ej mera än fem år sedan. Hösten 91 hade han begivit sig till Leipzig, och nu skrev man 96. Det hade endast hänt honom så mycket på sista tiden: vänskapen med Fredrik Schlegel... examen i Wittenberg... lärotiden hos amtman Just i Tennstädt... anställningen vid salinerna i Weissenfels... och framför allt den stora upplevelsen... Grüningen... kärleken... Sophie. Äh, detta namn! Var icke det hans livs själ, nyckeln till hans innersta? Det betecknade ju icke endast den älskade, utan också det studium, som fångslade hela hans personlighet.

Han lutade sig tillbaka i stolen, slog det ena knäet över det andra, kastade huvudet

bakåt, så att de långa, ljusbruna lockarna föll nedåt ryggen, och knöt samman händerna kring nacken. Ansiktets uttryck markerades. Ett flammande ljus tändes i de stora, svarta ögonen, dragen fingo en egendomligt genomskinlig färg, kring munnen smög ett stilla leende, och varm rodnad uppsteg på den breda snillepannan. Fredrik von Hardenberg — den tjugufyraårige diktaren Novalis — försjönk i drömmar om kärlekens oändliga idé...

Hur sant hade icke en gång Schlegel framhållit, att man i föremålet för sin kärlek egentligen älskar Gud: det eviga, oändliga, rena idealet självt. Den högsta lycka, som finnes, är att vara medveten om den älskades dygd och godhet, den största sorgen att behöva tvivla på hennes ädla sinne. Det bästa och finaste i kärleken är strävan att tillsammans nå fullkomlighet. Varje människas mål måste ju vara att återställa det förlorade Gudsbelätet på jorden. Om man och kvinna känna, att de kompletterande varandra gemensamt kunna nå detta mål, så uppstår kärlek. De måste brinna av kärlek till varandra, men icke såsom hälfter av ett försvunnet helt, utan emedan de äro delar, av vilka ett helt kan uppstå... Hur ofta hade icke han själv sett fullkomlighetens bild skimra genom den älskade flickans person... Och detta var sannerligen ingen kärlekens idolatri, utan en vision av den eviga sanningen...

Hastiga steg närmade sig. En ungdomlig, smärt, icke lång, men kraftigt byggd gestalt syntes vid ingången till bersån.

— "Salve, brodershjärta! Redan mätt på jordiska håvor och snärjd i fru Philisophias nät...?"

Hardenberg rusade upp och låg två sekunder senare vid Fredrik Schlegels bröst. Hans frågor voro många och livliga:

— "Hur är det med henne? Har du varit där ute? De vänta mig väl idag?"

Vem har vakten? Vad säger Starck? Får jag gå till henne nu genast?... Så svara då, människa!" Han lade sina stora, magra händer på vännens axlar och ruskade till med mera kraft, än man kunnat tilltro de spensliga lemmarna.

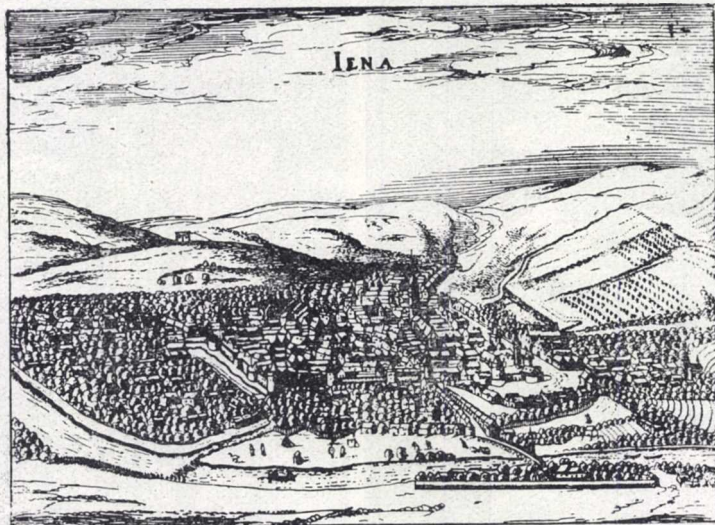
Med ett fast grepp kring midjan sköt Schlegel honom ifrån sig. Hans brådmogna, regelbundet vackra ansikte hade blivit allvarligt och såg ännu djupsinnigare ut än vanligt; men han bemödade sig dock energiskt att sätta på sig en obesvärad min.

— "Lugn i stormen, min gosse!"

Visst tusan svarar jag... Och jag var därute... kommer just därifrån. Ren vänskap övervinner själva morgonslummen, som du ser... Vi hade beräknat att ha dig här tidigt... Mademoiselle hade just lagt på ny isblåsa. Allt tycks stå väl till. För närvarande sover hon, hade fått någon slags medicin, förstod jag..."

— "Och de sista dagarna? Fru von Mandelsloh ville ju, att jag skulle komma...?" Hardenbergs ögon liknade eldkulor; han stod framåtlutad, som om han ämnade kasta sig över vännen och handgripligt hämnas varje ogynnsam underrättelse.

Schlegel blev en nyans blekare, hostade till och vände sig åt sidan för att draga upp handklädet ur fickan. Samtidigt fick han tag i pipan, sökte ivrigt fram tobakspung och elddon och började omsorgsfullt stoppa och tän-

Jena på 1700-talet. Kopparstick av Bertius.

Carl Peter

PAHLSSONS
Teaterkonfekt och Dessert-
choklader. Högfina kvalitéter.
Fällverkare:
A.-Bol. Carl P. Pahlssons Choklad-
och Konfektfabrik, Malmö.

Bomullstyger = Möbelyger = Gardiner
Drover på begäran...
Precisera vad som önskas. * **Konstfliten, Göteborg.**

da, medan han svarade:

— "Nja, ibland bättre, ibland sämre, kan du förstå. Det går väl aldrig fort i sådana där fall." Han sökte markera förtröstan och bekymmerslöshet, men Hardenbergs fina öra uppsnappade likväl undertonen av oro. Ett resignerat lugn kom över honom. Armarna föll slappa ner utmed sidorna.

— "Fritz", svarade han, "säg mig alltsammans... inga omsvep, hör du."

Schlegel hade fått eld och drog nu de första blossen, men höll fortfarande sina ögon envist fästa på pipan. Det var verkligen svårt att förstå sig... I hans natur låg att vara rättfram, uppriktig, sann, sak samma om han ibland beskyllades för att vara burdus... Men i dag måste han taga sig i akt, ty Carolina, svägerskan, hade lagt honom på hjärtat, att Hardenberg, icke finge skrämmas upp. Det sist svåra anfallet måste i alla händelser förtigas, hade hon sagt. Att en ny operation ägt rum för en vecka sedan, och att geheimerådet Starck, läkaren, nu gav föga hopp, det finge Hardenberg tids nog veta, menade Caroline. Och hon hade naturligtvis rätt. Hon var ju nästan otillåtligt klok...

— "Ja, ser du", började Schlegel om igen, "krafterna äro ju bra nog nedsatta ännu... För ett par dagar sedan var fru von Mandelsloh litet nedstämd, tror jag... Självt har jag endast ett par gånger varit inne i sjukrummet, sedan du sist var här. Då log Sophie så vänligt, såg söt och rosigt ut, och visade mig ett brev från dig... Vet du för resten vem som var hos henne i går?" De sista orden sprudlade fram som ett glädjehrop, och namnet följde omedelbart, triumferande:

— "Goethe!"

Det var en fröjd även för Hardenberg. Han svängde hatten i luften och lät höra en liten vissling. Smärtans skimmer vek ur hans öga.

— "Mästaren! Aha!" ropade han. "Det besöket har berett min älskling omväxling och glädje. Och honom unnar jag av hjärtat att ha fått se den änglalika flickan, att en gång ha stått vid en sådan sjukbädd och åtminstone för några ögonblick iaktta den egendomliga utveckling, som försiggår där... bevittna hur en himmelsk knapp slår ut till blomma i lidandets drivbänk." Det sista yttrades tyst, som om han talade för sig själv, och ögonen blickade drömmande ut i fjärran.

— "Goethe hade hört talas om din fästmöns skönhet och älsklighet", inföll nu Schlegel. "Schillers ha väl berättat om hennes sjukdom och operation, tänker jag. Fru Lotte är ju alltid så deltagande, kommer själv eller skickar bud nästan dagligen... Goethe lär för resten ha varit charmant. Fru v. Mandelsloh bara förvånar sig över att hans snille fick plats i det lilla rummet. Till all lycka hade hon fönstret öppet, annars hade väl väggarna remnat, säger hon."

Nu skrattade Hardenberg helt friskt, och Schlegel drog honom med sig ut på den öppna

Generaldirektör John May 60 år.

RIKSFÖRSÄKRINGSANSTALTENS CHEF, generaldirektör John May, fyllde härromdagen 60 år. Vår försäkringsvärld har honom att tacka för många rika initiativ, vårt musikliv likaså. Konsertföreningens stiftande 1902 var han med om tillsammans med Tor Aulin och Wilhelm Stenhammar. Han var föreningens förste ordförande och är det alltjämt. Sekreterare i Filharmoniska sällskapet och Sällskapet för svenska kvartettsångens befrämjande har han tillika nitiskt verkat för spridandet i utlandet av kännedom om svensk musik. Sedan några år är han ledamot av Operastyrelsen.

Interiören härovan återger generaldirektör Mays ämbetsrum i Riksförsäkringsanstalten, sådant det var blomstersmyckat på födelsedagen.

platsen framför värdshuset. De började långsamt gå framåt och gjorde därvid upp programmet för dagen. Fredrik Schlegel hade uppdrag från svägerskan att be Novalis äta middag hos dem och hålla till godo, fastän målare och snickare alltjämt grasserade i rummen och Carolina själv var upptagen av storstöket. Wilhelm hade för några dagar sedan rest med bokhandlare Frommann till Leipzig, och svägerskan begagnade sin mans bortovaro till att ombesörja inflyttningen från den provisoriska sommarbostaden utanför murarna till huset i staden, där Schlegels nu på allvar ämnade slå ned sina bopålar. För resten tycktes det aldrig vilja ta slut med rengöring och bråk... Hardenberg ämnade sig på eftermiddagen till Schillers och hoppades sedan att åter få tillbringa ett par timmar hos den sjuka. På kvällen måste han i alla händelser rida

tillbaka till Weissenfels. Det hade varit omöjligt att bli ledig mer än en dag.

Nu gällde det att väl begagna de korta morgontimmarna, innan Hardenberg kunde bege sig till sin fästmö. Något litterärt utbyte måste man försöka få av samvaron. I staden träffade man lätt besvärliga bekanta, och till att klättra upp på bergknallarna och sitta ute var det väl ändå för kallt, tyckte Fredrik. Hösten hade varit mycket vacker, men i alla fall var man ju mitt i oktober månad... Bäst ostörda voro de nog på Fredriks

lilla studerkammare. Caroline hade gjort i ordning den före något annat rum, och Novalis underginge väl ändå ej ödet att beundra hur trevlig den blivit...

Beslut och handling. Livligt pratande togade de två vännerna arm i arm över vindbryggan bort genom Slottsgränden och befunno sig snart vid ingången till det Schlegelska huset.

Inne på gården stodo två foror bokved, och fru Caroline höll som bäst på att pruta med körkarlen. Hon såg ung och levnadslustig ut och bevisade solklart för bonden hur mycket fördelaktigare det vore för honom att bli av med hela lasset på en gång än att sälja halyfamnar och kvartsfamnar på torget. Det såg nästan ut, som om hon smått koketterade för att möjligen spara ett par thaler. Ett strålende leende visade hennes vackra tänder, och ena handen lekte med ett par ostyriga hårslingor, medan den andra behändigt draperade en mörk spetsöja över axlarna. Hon bar endast en tunn klänning av blå flanel; men den kyliga luften tycktes bekomma henne väl, ty kinderna blomstrade och händerna voro vita och mjuka.

När de båda unga männen närmade sig, lät Caroline bonden stå och begrunda "det allra yttersta priset". Hon hälsade hjärtligt på Hardenberg, upprepade sin inbjudan till middagsmåltiden och följde med uppför trappan för att övertyga sig om att allt vore i ordning hos Fredrik. Men sedan hon beklagat att ej kunna ta del i "symfilosofierandet" och lovat att skicka upp förfriskningar om en stund, avlägsnade hon sig med en liten varning till Hardenberg att icke låta förleda sig av Fredriks många "idéer" till att glömma bort var man snart nog väntade honom.

Det lilla vindrummet, vars inredning huvudsakligen bestod av en smal säng, några proppfulla bokhyllor och ett par med manuskript och korrektur överlastade bord, var snart beskådat. Novalis intresserade sig för ett par kopparstick på väggen; men Fredrik kastade sig genast in på fortsättningen av det samtal de påbörjat under vägen och tvingade vännen att slå sig ned på den s. k. divanen, en bred trästol, som Caroline försett med ett turkiskt täcke och mjuka kuddar.

Självt satt Schlegel redan på trefoten framför skrivpulpeten, försjunknen i djupt efter sinnande och noga överläggande varje ord, medan han allt emellanåt vred sig ett halvt slag

Såväl konstnärliga som enklare

A/B SVENSKA MÖBELFABRIKERNA

MÖBLER

-:- Gustaf Collijn

DET STÅR VISST I NÅGON BOK att man skall ha entusiasm för vad man gör här i världen, det är en lika viktig förutsättning för framgång som att äga kunskap i det fack man arbetar i. Intima teaterns chef har under de här åren bevisat att han förfogar över bägge delarna.

När han i dagarna eller närmare angivet den 11 november fyllde sitt 40:de år kunde han blicka tillbaka på en åttioårig uppgifter ägnad verksamhet, som utan överdrift kan nämnas resultatrik.

För att först uppehålla oss vid hans författarskap har han, själv dramaturg, gjort sig mödan att för svensk publik skildra Franz Grillparzers, denne Österrikes Schiller, vars tragedier och skådespel äro den tyska litteraturens stolthet, men som svensk teater alldeles förbiser när det gäller att välja bland klassisk dramatik.

Författaren har gått med kärlek till sitt ämne och han behärskar det väl. Analyserna av Grillparzers verk äro utförda med fint sinne för verkens konfliktbyggnad och rika psykologi på samma gång man får en intressant inblick i skaldens egen karaktärsutveckling och hans livslånga kamp mot en oförstående samtid.

Det har gått nära ett par årtionden sedan boken om Grillparzer kom ut i Sverige. Den unge pietetsfulle skildraren av Grillparzers skaldeindividualitet uttryckte i bokens förord en förhoppning att med sitt arbete kunna bi-

draga till avlägsnandet av den fördom man även här hyser mot diktarens dramer och möjligen bereda väg för dem på svensk scen. Kanske kommer den dagen — när publiken verkligen begär allvarlig konst och får lust att icke bara se utan även tänka när den sitter på teatern.

Vad Gustaf Collijn verkat i egenskap av ledare för Intima teatern sedan 10 år behöver vi här ej närmare ingå på. Envar som följt hans verksamhet, torde lagt märke till den i regel förträffliga repertoar av klassisk och modern dramatik — ej minst hans intresse för

fyrtio år. -:- -:- -:-

att framdraga svenska författares verk — han uppehållit, och den framstående artistensemblen vid Intima teatern bekräftar att han känt sitt ansvar som scenisk ledare och utan kompromiss handlat därefter.

Hans eget dramatiska författarskap under dessa år har bl. a. resulterat i komedien "Takarännan" som spelats på Intiman och "Rödakorssystemet", vilken blev en stor framgång på Svenska teatern.

Ett annat skådespel, "Stoft", vilket nog får räknas som hans hittills bästa diktverk för scenen, väntar ännu på sceniskt uppförande.

Novellisten Gustaf Collijn för en fin penna, därom vittna de talangfullt gjorda psykologiska studier, som för ett par år sedan utkommo i bokform under titeln "Hjältar och statister". —

Vi nämnde i inledningsraderna härovan att entusiasm måste till för att det skall bli något av gärningen. Den fyrtioårige Gustaf Collijn äger både hänförelse och initiativkraft. Vår sceniska konst vill ogärna undvara honom. Han behöves här. Nu söker man beröva honom hans välskötta teater genom orimliga hyresanspråk. Hyresvärdar äro inga konstvänner, än mindre människovänner. Men vännerna av god teater hoppas att Gustaf Collijn en dag, som ej är alltför avlägsen, skall föra spiran över en ny scen och då till konstens fromma förverkliga de planer han ännu ej hunnit realisera.

E. H—N.

runt och talade om vilka fordringar, som måste ställas på skaldekonstens alster. Att ett poetiskt konstverk kännetecknas av anordningens skönhet, ämnets sanning och stilens renhet, hade de redan kommit överens om. Nu uppställde Fredrik som oeftergivligt villkor för ett äkta diktverk framför allt den inre enheten. Hans tal blev småningom något livligare; då och då for han med tummen och pekfingeret över näsa och panna och slog sedan ut handen till en liten envis gest.

— "En enda tanke måste genomgå det hela", pläderade han. "Mot den bör alltsammans peka, ur den skall varje person, varje händelse, varje yttrande med nödvändighet framgå. Detta, som förenar alla delar, sätter liv i det hela och sammanhåller det, kan ofta ligga djupt fördolt; men det är diktens hjärta och får på inga villkor saknas. I Hamlet t. ex. är det hjältens egendomliga åsikt om människans bestämelse. I 'Götz v. Berlichingen' är det den tyska riddareandans sista uppflammande, innan den slocknar. I 'Romeo' finns också en enhet förborgad; jag har dock ännu ej lyckats komma under fund med den. Men i 'Don Carlos' söker man förgäves efter hjärta. Schiller är utan sammanhang... och onaturlig... Delarna måste omärkligt smälta samman till ett helt, liksom strömmens vågor... Jag tror ej, att en mängd lika stora tavlor, insatta i likadana ramar, någonsin kunna utgöra ett naturligt helt..."

Fredrik Schlegel fortsatte att utreda vad han kallade "den

naturliga enheten" och "förnuftsensheten" hos ett diktverk. Själens måste först av allt bli ett med naturen, påstod han, annars skapar den alltför isolerat och genom egna begrepp och förstår ej att rätta sig efter verkligheten... Men över naturen skall dock till slut den fria anden stå som segrare, detta är lagen om förnuftsensheten...

Orden föllo nu snabbare, säkrare, som om ingen motsägelse kunde komma i fråga. Det var tydligt; att slutet, tankegångens resultat nu framlades.

"Varje intellekt liksom allt annat gott är mänsklighetens gemensamma egendom. Men den ande, som producerar alltför själv-

ständigt, kan endast begripas av de få, vilkas sfär är mycket stor. Våra skalders dikta mest uteslutande för sig själva och taga lika litet hänsyn till världen, som denna tänker på dem. Likväl är det en evig sanning, att den, som arbetar för mänskligheten, måste i sitt hjärta rymma en hel värld."

Novalis lyssnade litet tankspridd. Allt ifrån studietiden i Leipzig, där de lärt känna varandra och blivit vänner, hade Schlegel varit den överlägsne, den mognare, den målmedvetnare av dem bägge, och efter de första häftiga tvisterna hade Hardenberg vant sig vid att låta vännens inflytande verka på sig.

Han satt emellertid nu och tänkte på hur föga Fredrik Schlegel i själva verket visste om poesins rätta väsen. Det var ju santt och träffande, det där han sade om diktkonstens lagar... men i alla fall var den ingen diktare som talade, det hörde man, utan en fenomenal intelligens och revolutionär förmåga, en skarp tänkare, en kritiker... Poesi... ack, det var något helt annat än den intellektualism, som behärskade Schlegel. Han gjorde väl upp system för drömmar, men i fantasiens land hade han aldrig varit...

När Hardenberg omsider fick tillfälle att göra sitt inlägg i tankeutbytet, trängde orden i hastig följd över hans läppar. Ögonen flammade, anletsdragen återspeglade djup känsla, och rösten vibrerade ofta, som om den talat om heliga ting.

(Forts.)

Skutor framför Kornhamn. Oljemålning av Axel Erdman. Från konstnärens nu pågående utställning i Gummesons konsthandel.

Äkta Spets- & Sidendépôt

LINNÉGATAN 38

A. T. 197 00.

2 tr. HISS.

Riks Ö. 4 36.

ÄKTA

SPETSAR · MOTIV · KRAGAR

i Venice, Point, Valenciennes, Malines, Filet, Irlande, Knyppingar m. fl.

MINA LEVNADSMINNEN. Av Helena Nyblom.

(Forts.)

DET FANNS VINTRAR, DÅ MAN alltid serverade glace med överspunnet socker, andra då man upplyste den med någon mystisk belysning inifrån. Dessa underverk framkallade alltid damernas viskande beundran, och hade man hunnit dit, voro herrarna allenahärskande vid matvarorna och man hade det lyckliga medvetandet att det hela snart var slut, av vilken anledning det blev något som liknade livaktighet i sällskapet.

Med obetydliga variationer voro alla Uppsalasupéer lika på den tiden. För min del vet jag mig sällan ha tillbragt mera innehållslösa och ansträngande timmar. I synnerhet var det svårt för mig i början, då allt var mig så fullkomligt främmande.

Jag kommer ihåg en kväll vi voro inbjudna till en rik borgare, som förut visat min man gästfrihet, och nu också ville ta emot hans unga fru. Det var ett av de mest hopplost tomma hem. Intet fanns där att fästa sina ögon på, intet att lyssna till, inte ens studentsång. Damerna sågo mycket strängt och misstänksamt på mig, som icke kammade mig som alla förståndiga Uppsaladamer och bar en så kallad "spansk tröja", vilket föreföll dem som en sorts "kostym". Jag kände mig mycket bortkommen och olycklig, och bestämde mig slutligen för att fly i till herrarnas rum, där min man naturligtvis uppehöll sig. Men jag var icke alls välkommen, och min man, som ju förstod vilket oerhört fel emot konvensansen jag begått, visade mig genast tillbaka till damernas krets. Då äntligen supén skulle serveras, utströmmade en förskräcklig stank från ett reserverat rum. Därinne bjöd värden på surströmming, och dit vallfärdade herrarna under en helig tystnad.

Mer och mer drog jag mig undan från alla sociala nöjen av detta slag. Jag vet inte om man ansåg mig högfärdig eller "egen", men saken var blott den, att jag alltid har tyckt och fortfarande tycker, att en fest skall vara ett nöje, något uppmuntrande och vilande, och inte det mest nedslående och ansträngande av allt.

Kap. 4.

STUDENTERNA.

Man kan inte undra på att studenterna inte hade roligt i Uppsala sällskapsliv. De höllo sig också undan så mycket som möjligt och levde nationsliv, eller på värdshus. På den tiden voro studenterna "herrar på täppan" i Uppsala. Staden existerade huvudsakligen genom universitetet och gjorde intryck av att vara befolkad av studenter. Det var de som arrangerade de stora festerna, vårfejer och konserter. Det var studenterna som gävo alla de många serenaderna, och som uppvaktade de nyvalda eller avgående professorerna med sång och tal. Och fanns det icke någon officiell anledning till fest, så fanns det nästan alltid någon privat. Man fick intryck av att Uppsala liknade det gamla Tarent, där det hölls 365 fester om året. Än skulle en studentkamrat avresa, än hade han nyss kommit, än hade han tenterat med framgång, och skulle firas, eller tenterat med motgång och skulle tröstas. Man fann alltid någon välkommen anledning att festa. Varje nation hade sitt särskilda nationshus, och drömmen om ett gemensamt stort studentföreningshus hade inte förverkligats, liksom den inte ännu har blivit det, medan jag nedskriver detta. Emellertid härskade det inte, som femtio år

tidigare, tvedräkt och strid mellan de olika nationerna. Vid högtidliga tillfällen hälsade man tvärtom på varandra, och särskilt den första maj vandrade studenterna från en nation till en annan med sina fanor i spetsen.

Valborgsmässoaftonen och första maj voro sedan långt tillbaka de dagar, som gävo Uppsala sin särskilda prägel. Man väntade och önskade att våren skulle infinna sig den första maj, och den skulle emottagas festligt av hela studentkåren. Mellan kl. åtta och nio på kvällen var hela staden i rörelse för att vandra upp på Slottsbacken och höra studentsången. Som alltid hos oss, skedde denna tillströmning av folk under största tystnad. En främling kunde lika väl ha trott att det var med anledning av någon begravning eller annan sorglig händelse, som denna böljande skara av tysta människor skred framåt Slottsgatan och steg upp mot slottet.

Småningom kommo studenterna i olika trupper, från sina nationer, med fanor och sångare i spetsen. Samtidigt hörde man flera sånger från skilda håll tills slutligen alla samlades i en enda skara, som tågade långsamt upp för Slottsbacken. Under det norra tornet stannade den på platån, som vetter ut mot slätten. Oftast har jag sett tåget komma, och hört sången, från ett fönster i slottstornet, där Hamilton hade samlat en del av sina vänner att övervara Valborgsaftonen. Det hände att snön ännu låg på marken och att det var bitande kallt. Jag kommer till och med ihåg att jag hört dem sjunga: "Våren är kommen, på sina kransar ängarna binda, himlen är blå" medan stormen yrde med vild snö över de vita mössorna. Man hade då känslan av att våren *måste* komma, efter en så orubblig tro på dess makt. Hur skulle den kunna emotstå ropen "Leve våren", som utslungades emot det mörka snötäckt landet? Men jag kommer också ihåg många Valborgsmässoaftnar, då jorden varit bar och himlen klar med en liten blank måne högt över slottstornet och stjärnorna dallrande över aftonrodnaden. Småningom mörknade det, och vi stodo tysta och förväntansfulla och sågo emot staden, varifrån studenterna skulle komma. Det rörde sig oupphörligt bland de böljande människomassorna därnere och nu såg man de vita fanorna svaja som andeväsen, och sakta röra sig framåt. Så kom strömmen av de vita mössorna. Sedda uppför från tedde de sig som en flod av vitsippor, som slingrade sig framåt, delade och åter samlade sig, till dess de alla bildade en stor klunga under tornet. Allt skedde under största tystnad. Man märkte inte anföraren, som gav tecken, men plötsligt tonade sången: "O, hur härligt majsol ler" ut över slätten. Långt i fjärran tändes ett efter ett de stora Valborgsmässbålen och flammade ljust emot den mörka horisonten. Natten kom skridande fram över himlen och dolde fullkomligt alla enskildheter. Man kände blott, att en liten förfrusen stad uppe i det kalla Norden nu sjöng sin längtan ut, sin ödmjuka förhoppning att våren dock äntligen skulle komma. Då sången slutat, försvann skaran lika tyst som den kommit. Bålen ute på slätten slocknade så småningom, och natten tycktes ännu mer stilla, än förut.

Varje år gjorde denna stund samma poetiska intryck. Det var ungdomen som kallade våren till liv. Det var studenterna som sjöngo "Den jublande framtid är vår . . ."

Lyckligtvis såg man icke till efterspelet på nationerna, då punschen flöt i strömmar och samvaron nog var allt annat än poetisk.

Jag hade glatt mig mycket åt första maj, den dagen, då studenterna klädde ut sig, ja, till och med några år hade stor karneval. Men jag tillstår, att för varje år blev denna första maj mig mer antipatisk. All munterhet man blev vittne till var så ansträngd och ograciös, och man märkte allt mer, huru den exalterade sinnesstämningen var uppdriven av ett omätligt förtärande av starka drycker. Vad man på den tiden kunde dricka i Uppsala övergår mitt begrepp. Det fanns de som kunde tåla ofantliga kvantiteter, men ändock förefalla normala. De flesta kunde icke tåla det, och föreföllo också högst onormala. På en första maj hade en student fallit omkull och låg berusad i Botaniska trädgården, där man höll fest. Någon skämtare hade om hans arm fäst en trälapp, varpå stod skrivet namnet på plantan, varifrån trälappen tagits. Nu lyfte de förbigående på lappen för att se vilket konstigt latinskt namn den förolyckade väl kunde bära.

En annan episod förskriver sig från en karnevalsdag på första maj, då studenterna hade dragit ut till Polacksbacken. En av dem var klädd i harnesk och hjälm, men hade fått så mycket till bästa, att han blivit liggande i ett dike, då kamraterna drogo bort. Efter några timmar sökte man honom, och fann honom vaken, men han försökte ivrigt att blåsa ut fullmånen, som sken honom närgånget i ansiktet, och som han tog för ett ljus på nattduksbordet. Det är den sortens historier som kunna vara ganska roliga att höra berättas, men som det är mindre roligt att vara vittne till.

Emellertid hade studenterna också fester, till vilka damer inbjudits. De uppförde både operor och skådespel, och hade såväl ibland sångarna som bland de andra studenterna utmärkta krafter till sitt förfogande. Det var före min tid studenterna vågade sig på något så omfattande som att uppföra operan "Den stumma från Portici" och det grekiska skådespelet "Antigone", då fröken Lotten v. Krämer briljerade som "Fenella" i Aubers opera och hennes syster, grevinnan de la Gardie, med stor framgång gav Antigones roll.

I de skådespel och operor jag bevistade, deltog inga damer bland de uppträdande. Damrollerna spelades ofta alldeles glänsande av unga studenter. Man gav franska farser (naturligtvis i översättning) och sångspel, skrivna av talangfulla unga kompositörer, som studerade i Uppsala. De franska farserna hade inte, som nu är fallet, största intresset i det ekivoga, men voro huvudsakligen uppslupna galenskaper med briljant påhittade intriger, och spelades av studenterna med ett liv och en munterhet, vartill jag sällan sett maken.

De första åren jag tillbrakte i Uppsala, såg jag flera gånger studentkomedier på den lilla teatern, nära nuvarande järnvägsstationen, och som vanligtvis begagnades av ambulande teatersällskap. Jag hade ännu ganska svårt att förstå svenska, när det talades fort på scenen, och mycket av dialogen undgick mig, men ändå hade jag förfärligt roligt. Man hade känslan av att de spelande själva hade ett ofantligt nöje av föreställningarna. Särskilt kommer jag ihåg en medicine studerande Giljemo, som utmärkte sig genom sitt glänsande spel. Hans mimik och hans talande gester påminde ganska mycket om framstående italienska skådespelare.

På Stockholms nation gavs första vintern jag var i Uppsala operan Dumben, som var

(Forts. sid. 779.)

EN GENVÄG TILL HEMMENS SKÖNHET.

VÅR SVENSKA INOMHUSKULTUR består mest av järn och trä och gott arbete. Därtill kan vintertid läggas klara fönsterrutor och en sprakande brasa. Det är den svenska hemromantikens yttre former.

Det är kargt nog i ett kargt land. Kargt utanför och kargt innanför. Så har naturen ordnat det för oss, och så ha vi accepterat vår tillvaro. Det ligger en oerhörd moral i denna lydnad, ett samvetsgrannt och renligt krav på överensstämmelse mellan våra yttre livsbestingelser och vårt mera civiliserade uppsåt att göra dem drägligare än vad berg-hällar och furumoar låta förmoda vara möjligt.

Men överdriva vi icke härvidlag? Och visa vi icke en anmärkningsvärd brist på konsekvens? Ty i en mångfald andra och vida mindre styrkande och nyttiga ting ha vi ganska motståndslöst importerat välska seder och gjort dem till våra. Vi dricka champagne och manikurera våra naglar bland furumöbler och rya-

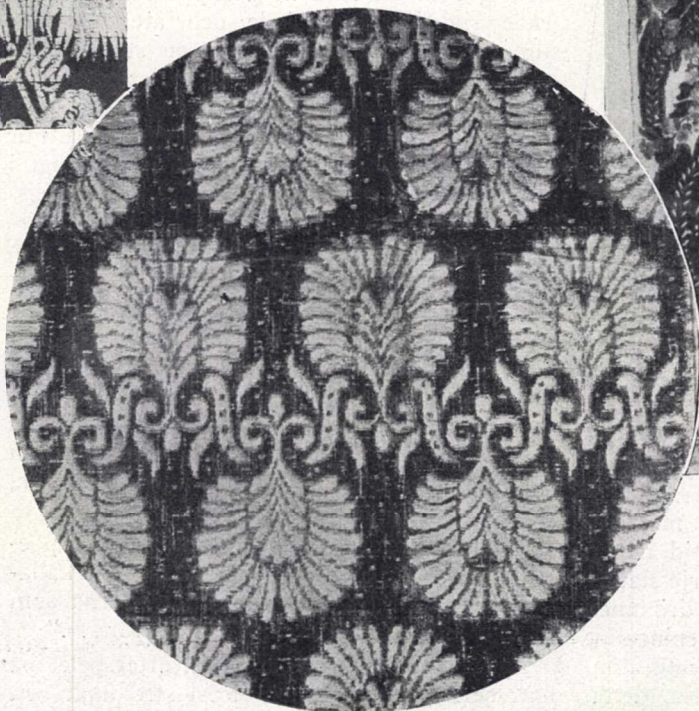
Några italienska praktvävnader ur en kollektion, som f. n. finnes i Stockholm. För jämförelse billiga priser ge oss dessa vävnader möjlighet att förläna vårt hem en alldeles särskild värme och festivitas, vilket författarinnan närmare utvecklar i sin artikel.— Helsiden-damast, damast av siden på bomull, brokader av siden och metall med upphöjda mönster i silkes-sammet, allt i bästa kvalitet — det är bland sådana utsökta stoffer, vi här ha att välja.

mattor, sådana som våra mödrar sedan hedenhös vävt dem åt våra fäder. De vävnaderna äro fortfarande den svenska stoffkulturens bästa skapelser.

Men för våra moderna hem, fulla av fanerade möbler med fina beslag, nyttar det oss icke att på detta område av vår inomhusestetik nå fram till några frälsande mål å enbart inhemska vägar.

Vi få söka vidare horisonter. Det blir Frankrike och Italien som kunna ifrågakomma. Italien var det första europeiska land som adopterade, omskapade och utvecklade den från Österlandet, enkannerligen Bysanz hämtade konsten att väva stof-

fer av kostligt material och i rika mönster. I Italien drevs denna industri, eller denna konst om man så vill, till sin högsta höjd under renässansen, men i och med att blomstringen var nådd kom dekadensen samtidigt som det fullkomliga herraväldet över det rent tekniska materialet, och det italienska väveriet urartade till skrytsam och överlastad skicklighetsprestation.

Först med Frans den förstes regering kan man tala om en fransk vävnadskonst — med italienska mästare! Det långnäsade majestätet, som i sinom tid skulle förlora allt utom äran, inkallade vävmästarna Boccador, Serlio och Primatice för att på fransk botten och enligt fransk smak väva vad som i Frankrike kunde behövas av ädla stoffer.

Men först under den franska civilisationens glansfullaste tid, under Ludvig den fjortonde kom det franska väveriet att helt frigöra sig från de italienska förebilderna! Från och med sjuttonhundratalet är en fransk vävnad uttryck

för fransk smak och franska traditioner.

Det sista är mycket viktigt. Ty i fråga om förnäma vävnader råder en behärd konservatism och oskrivna

SVENSK DANS TJUSAR PARIS.

Fr. v.: Holger Mehnen, Jenny Hasselquist, Margareta Johanson, Carina Ari, Helga Dahl, Klara Kjellblad, Kristian Dahl.

SVENSKARNA BRUKA JU FARA TILL PARIS FÖR ATT lära sig dansa, men inte desto mindre går hela Paris just nu för att se på svensk dans.

En hel packe Paristidningar, vi just nu ha framför oss, fastställa svenska balettens seger på Théâtre des Champs-Élysées under Rolf de Marés beskydd och Jean Börlins (Borlins som de franska tidningarna transkribera) koreografiska ledning. Det är inte minst baletten "Midsommarvaka" med värmländska och dalska motiv, som slagit an på parisarna, och rätt intressant är att se, hur de uppfatta det nordiska gemyt och temperament, som avspeglar sig i dessa danser. Man kan inte finna några mer frodiga och färgrika uttryck för en ras' lynne än dessa svenska folkdanser och denna folkliga musik, skriver Pierre Scize i en teatertidning. Ett par tidningar konstatera med anledning

"Svensk dans" av Jean Börlin.

av "Midsommarvaka" något visst besläktat mellan folklynnets i vårt Värmland och i vissa franska provinser, sådant det tar sig uttryck i sedvänjor, dräkter o. s. v. Överhuvud taget är man idel förtjusning, och man skall få se, att det en dag kommer franska turister upp till Leksand eller Mora för att titta efter "Midsommarvaka" i verkligheten, efter Dardels lustiga bonde-dräkter och de besynnerliga människorna med rosiga ansikten och litet kantiga rörelser, som på den franska scenen representerade vår svenska provins — men var finna de då dem?

En fransk koreografisk tidskrift, "La Danse", ägnar hela sitt senaste nummer åt svenska baletten. Från "Midsommarvaka" har dess anmälare bevarat ett särskilt djupt minne av hur de dansande mellan två turer samlas i grupper, skåla och dricka "enligt gammal skandinavisk sed."

men obönhörliga äganderättslagar som icke av någon fabrik som står för sitt verk gärna brytas eller överträdas. Icke endast hela mönstren, utan även mönstrets enskilda beståndsdelar, dess motiv och arten av dess tekniska utförande går i arv inom respektive fabriker, och varken nu eller för femhundra år sedan vill någon fabrik med självaktning låta sig komma den skammen vid att ursurpera, helt eller delvis, något den icke tillhörigt mönster.

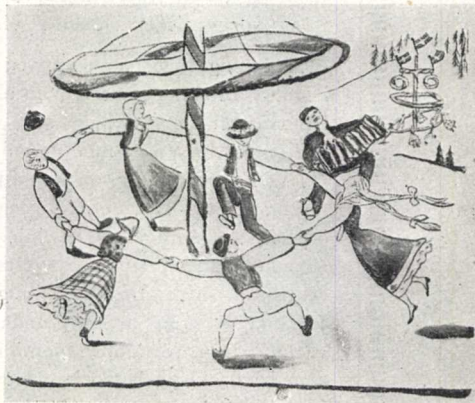
Kanske ligger i detta sakförhållande något av förklaringen till att det synes nästan ogörligt att komma ut ur de antika mönstrens förtrollning. Den som skriver dessa rader har rent personligt den åsikten att det egentligen icke finns några vackra modärna tyger, framförallt icke modärna möbeltyger. Vad som försöksvis gjorts i den vägen är elakt och smått som tidsandan själv, ansträngt och torftigt. Vår tid har ju fått sig förelagt andra problem än de rent estetiska att lösa, och det är rimligt att det estetiska skall få sitta emellan. Men intills mänskligheten har växt i sina kläder synes det mig rimligt att vi slita det gamla och bra vi ha utan att rent artificiellt söka frampressa något som vi icke ha ett spontant behov av.

Det är, som rimligt kan vara, italienska och franska fabriker som driva den förnämt traditionsmässiga vävnadskonsten. En kontinent, eller det mesta av en kontinent, ligger mellan oss och dessa länder, och häri ligger väl en förklaring till att all denna relativt lätt ernädda skönhetsglädje och festivitas som vackra stoffer bjuder på så sällan finnes här uppe hos oss. Endast våra allra bäst försedda köpmän kunna erbjuda ett mycket magert urval, mestadels till priser

som göra det både omöjligt och onödigt att lägga sig till med varan.

Det är att hoppas att bättre affärsförbindelser skola kunna åstadkomma en ändring härutinnan, en ändring som i hög grad skulle öka trevnaden i de svenska hemmen.

Man rent av häpnar när man ser vad som ännu i våra dagar kan åstadkommas — och till vilka priser. Det illustrationsmaterial som avser att exemplifiera påståendet är hämtat ur en kollektion siden som hitförts av signor

Scen ur "Midsommarvaka", med dräkter och dekorationer av Dardel.

C. Bevilacqua, representant för och delägare i den urgamla berömda Bevilacqua-fabriken i Venedig, numera ombildad med namnet Opificio Serici Biuniti S. Leucio-Luigi Bevilacqua (Inte mera!) Som vägledning för vad dessa praktvävnader äro värda, alltså för vilka priser de äro åtkomliga även för oss, är det mig en skadeglad fröjd med tanke på vad vi häruppe få betala för fula saker, att nämna att ett 160 cm. brett helsidendamast, alltså ett tyg av oöverträffbar bredd och kvalitet, hos Bevilacquas kostar 140 franska francs metern, att en dubbeldredig damast av siden på bomull, den tjocka kvaliteten som vi här anse som det typiska möbelsidenet, kostar 45 francs, att brokader av siden och metall med upphöjda mönster i silkes-sammet kostar 95 francs, och så vidare. Alldeles oavsett kursen, är ju detta priser som vi för sådan vara icke alls kunna tänka oss här, och så länge vi ha kursen att lita till ligger det inom räckhåll för många burgna svenskar att förljuva sin tillvaro med den i mitt tycke oöverträffbara lyx som ligger i stoffernas skönhet och festivitas.

Hur sällan ser man exempelvis hos oss sidenpannåer på väggarna till och med i rum där det finns svenska möbelkonstverk för många tiotusentals kronor? Och hur oerhört vackert är icke dessa relativt lindrigt åstadkombara, alltid festliga, alltid varma väggar?

För att nu icke tala om möblerna! En fin möbel skall ha ett rikt tyg, och om man ärvt sina möbler, men icke sina förfäders företrädesrättighet att leva ett luxuöst liv, och måste för den yllna vardagsdräktens skull avstå från förpretentiösa möbelöverdrag har man dock dörrar och fönster att ta till.

Jag vet nog att det

Fr. v. Rolf de Maré, som anordnat gästspelet. — Jean Börlin, den konstnärlige ledaren. — Nils Grevillius, kapellmästare vid baletten.

**G A H N S
TVALAR**

**FÖRSTKLASSIGA
GULDMEDALJ STOCKHOLM 1897**

SOL OCH SOMMAR

är det över

ROBINSON I SKÄRGÅRDEN

Rune Carlstens glada filmlustspel.

Författare och regissör: **Rune Carlsten.**

I huvudrollerna: **Eric Lindholm, Mary Johnson, Carlo Keil-Möller, Einar Röd.**

Officin: **SVENSK FILMINDUSTRI.**

PREMIÄR

måndagen den 15 november i
Stockholm, Göteborg, Norrköping och Västerås.

icke anses fint att tycka så, men icke desto mindre måste jag bekänna att för mig intet gör ett rum så ogästvänligt och hårt som nakna dörrar och gardinlösa fönster, eller i det närmaste gardinlösa fönster. Har man icke skulpterade slottedörrar är för mig ett veckrikt förhänge alltid vackrare än trädörren och jag kan icke finna annat än att ett i övrigt sparsamt möblerat rum får karaktär, skönhet och rikedom genom vackra dörrförhängen, så ljuvliga och glänsande som resurserna tillåta det.

Varken ylle eller bomull kan oblandat fylla dessa anspråk — det måste vara siden med om miljon icke direkt härleder sig från vad som ursprungligen varit allmogetyper. Och som siden icke är inhemskt få vi importera tyger. Och göra det glatt och övertygat, liksom vi utan att skada vår moral importera så mycket annat, mindre vackert och mera skadligt!

GWEN.

Spalten om böckerna.

SIGFRIDH SIWERTZ SENAST UTKOMNA diktsamling "Vindros" utgör ett präktigt bidrag till vår nysvenska lyrik. Det är en manlig ton i dessa strofer, som kunna flamma av lidelse och brusa med havsvågens kraft men dessemellan avslöja en idyllikers temperament. Där finns nordan och sunnan, stiltje och storm. Och vilken rikt orkestrerad vers! En ordmusik som stundom för tanken till någon Beethovens symfoni.

Harry Blombers musa är en dotter av vildmarken; hon känner de långa färdvägarnas stigande och fallande bland fjällen och storskogens spökmystik. Men hon är också en havsjungfru, förtrogen med vågornas tummel och därjämte en landbackens röd-kindade tärna, en senfödd avkomling av Bellmans Ulla Winblad, som ej rädes det mustiga språket och den bullrande glädjen. "Kap Horn" heter Blombers senaste diktsamling. Där finns mycket av en världsomseglares käckhet, men den levnadsfriska uppsynen är ofta blott en mask som döljer smärta och längtan, ty, som det står i visan till nyckelharpa:

Och när jag drillat mitt konstrika lock
sitter en trast i min brokiga rock,
sorgsen med slokande vingar.

Men vingarna spänns ånyo; väl finns det vemod i Harry Blombers vers, men aldrig klenmod — den har tvärtom en stålklang, som vittnar om ett spänstigt lynnes brottning med de mörka livsmakterna.

Pär Lagerkvist är en man för sig i vår unga viterhet. Hans senaste bok "Kaos" bär nattens och ödslighetens prägel. Det inledande stycket "Himlens hemlighet", ett enaktsdrama, ger i starkt koncentrerad form jordlivets intighet och människans fåfänga strävan att utgrunda meningen med tillvaron. Den förtätade stämningen, replikernas fall som hårda kläppslag och sceneriets kaosmystik böra åstadkomma en egenartad scenisk verkan när dramat nu snart kommer till uppförande på en teater. Huruvida detsamma invarsalar någon ny form för framtidens dramatik kan ej avgöras. Det förefaller åtminstone vid läsningen att stå i en alltför skarp opposition till den dramatiska teknikens ofrånkomliga elementa. Ett prosastycke, Den fordringsfulla gästen, är en i kärva färger hållen fantasi över jordmänniskans korta vistelse i världen och hur hon omöjligt kan finna sig tillrätta bland all den bråte timligheten reser omkring henne. Några dikter, varibland man finner verkliga pärlor av tankedjup och innerlig stämning, avsluta samlingen. Kaos blir antagligen aldrig en bok för den stora publiken, men till sinnen som icke hänga fast vid dagens små intressen, bär den tankar som tränga in i själarna.

Erik Lindorms lyrik har redan manifesterat sig i tre små band, varav det senaste, "Domedagar", infriar mycket av de löften hans tidigare verskonst givit. Han skriver varken gåtor eller symbolik, hans sång är öppen och klar och fylld av ett vemodigt, men på samma gång manligt allvar. Han tillhör de stilla skådarnes och de lyriska tänkarnes sympatiska grupp. Den realistiska vardagens människor och ting som han möter på sina vandringar, omsätter han i le-

**DUN
TÄCKEN**

**Varma, hållbara,
eleganta.**

J. SVENSSON & BOURGHARDT
Täckfabrik och Fjäderrenseri
VINSLÖV.

Katalog
på
begäran.

Rikstel.
20 &
121.

- Steinway & Sons -

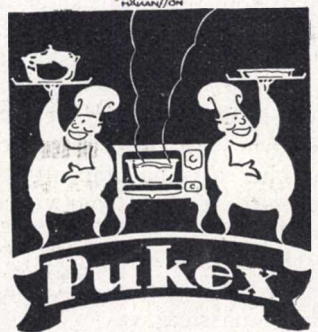
*Lundholms
Pianomagasin*

Stockholm
Jakobsbergsgatan 39

Göteborg Malmö

GIFT ER ALDRIG

Förän Ni besökt Bröderne
Ljunggrens Möbelfärf, Adolf
Fredriks Kyrkogata N:o 7.

Pukex
ELOFASTIGLAS

från

**PUKEBERGS GLASBRUK
NYBRO**

har utkommit i marknaden och säljes genom alla väl-sorterade bosättningsaffärer **PUKEX** är en genomskinlig och eldfast ugnform av glas, vilkens fördelar framför andra ugnformar envar husmoder efter första användning med lätthet och tillfredsställelse inser.

PUKEX garanteras motstå ugnshetta.

**AKTIEBOLAGET
ARVID BÖHLMARKS LAMPFABRIK
Stockholm Sö.**

P. U. B:s DAM- KAPPOR

Av prima svart
ASTRAKAN

Hellång. Fodrad.

Kr. **128**

Av svart
SAMMET

Hellång. Sidenfodr.

Kr. **156**

PAUL U. BERGSTRÖMS A.-B.
74 DROTTNINGGATAN 74
STOCKHOLM

**Främst i världen
ställer vår nya,**

patenterade
uppfinding

**ANGELICA-
ORGLARNE**

och med de främsta stå våra erkänt
förstklassiga Pianinon.

A.-B. Skandinaviska Orgel- & Pianofabriken.

Grund. 1865. Mästersamuelsg. 41, Sthlm.

Verkst. direktör: M. Th. Dahlström,

**GULDPLATERADE
UR-KEDJOR**
VARAKTIGAST SMAKFULLAST
BILLIGAST
I parti hos Sveriges Ur-
makare A.-B., Sthlm.

Gyllenhammar
Hafre-Gryn, Hafre-Mjöl, Hafre-Must
Lägg märke till den fina smaken

OBS! Gyllenhammars pak. Hafre-
must för klena personer och barn.

**Amerikansk
Hemsticcknings-
maskin.**

stickande såväl
avigt som rätt,
m. löstag-
bara cy-
lindrar,
passande

för både hemmaspunnet och finaste
fabriksgarn. — Ingen hopmask-
ning. 15 par strumpor stickas pr
dag. Instruktionsbok medföljer var-
je maskin. Pris och upplysningar
lämnas beredvilligt. Ensamsäl-
jare för Skandinavien

SANDIN & HEGGSTRÖM,
Kungsholmsgat. 9, STOCKHOLM.
Driftiga agenter antagas. Hög
provision.

**PARAMINT
PASTILLER**
FÖRORDAS AV LÄKARE.
vid sjukdomar i munhåla och svalg.
Effektivet skydd mot smitta vid
epidemier.
SÄLJAS ÖVERALLT
A. B. PHARMACIA, STOCKHOLM
Kontrollant: PROFESSOR A. VESTERBERG.

vande poesi. Det finns strofer i hans dikter, korta
rader, som öppna perspektiv mot människornas in-
nersta när man minst anar det. Hans vers flyter så
enkel, så osökt, hans känsla är så ren och sann och
hans konstnärliga samvete släpper honom aldrig. Det
är med verkligt utbyte man läser hans dikter, och ef-
teråt klinga de i minnet som en hjärtefödd melodi.

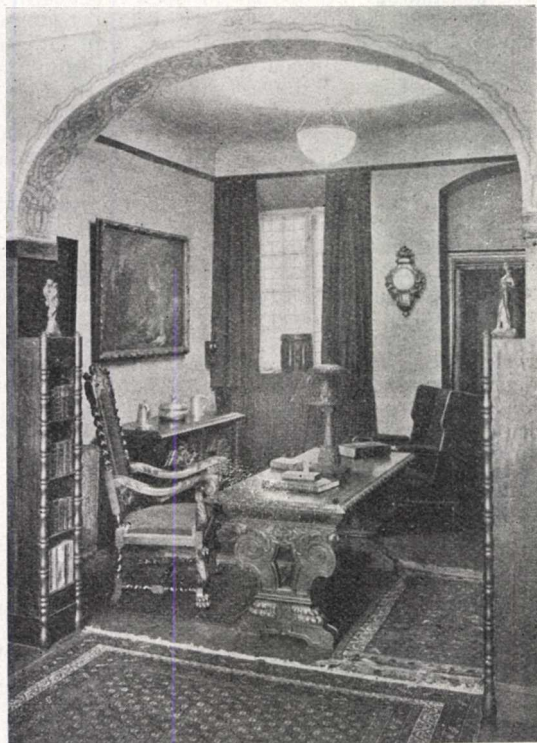
Bengt E. Nyström låter oss i diktsamlingen "Min
örtagård" blicka in i en domän av ljus och from-
het. Det är "hjärtats stora varma värld" han före-
trädesvis besjunger. Han hälsar läsaren välkommen,
"medan solskenet spelar därinne" men han ber ho-
nom komma "med ett stillsamt sinne". Något annat
passar heller inte i denna av durklang, blomdoft och
hjärtlighet fyllda trädgård. Också versen äger ett
smekande välljud, det finns ingen till bristning
stämd sträng på denna lyra.

En volym, som anbefaller sig själv är Anders
Österlings "Valda dikter i nytt urval", innehållande
det bästa av skaldens omfattande produktion.

Samtliga ovan anförda diktsamlingar ha utgått
från Albert Bonniers förlag.

E. H—N.

Ernst Högman, "Ett liv, dikter", har utkommit i
bokhandeln. Samlingen omfattar dels smärre skal-
destycken, dels en novell på vers i nio kapitel be-
nämnd "Stockholmsdyll". Förläggare: Albert Bon-
nier.

Interiörbild från Arkitekt Isidor Hörlins
utställningssalonger, Norrlandsgatan 3.

Konstintresserade torde icke försumma att besöka
arkitekt Isidor Hörlins Salonger för konst och
konstnärliga möbler, säkerligen enastående i Sve-
rige i fråga om konstnärligt utförande och stilren-
het. Arbetet utföres i egna verkstäder under arki-
tektens överinseende, såväl hela ombyggnader, inte-
riörer som enstaka möbler utgå från denna atelier.

Kvinnoporträtt till dags- krönikan.

FRÖKEN ELIN BÄR-
lin, innehavare av det i
nedre Norrland så välkän-
da Sjukhemmet vid En-
gelbrektskatan i Gävle,
fyller 15 nov. 50 år. —
Född av bondesläkt, fa-
dern var s. k. rusthållare
i Börje socken i Uppland,
kom hon, den yngsta av
12 syskon, tidigt ut i vär-
lden för att själv förtjäna
sitt levebröd. — Under 4
år förestod hon vävsalen
på Uppsala hospital, ge-
nomgick år 1900 Akade-
miska sjukhuset i Upp-

YLLEKOFTOR
YLLEMÖSSOR
YLLESCARVES

J. F. HOLTZ

H. M. DROTTNINGENS HOFLEVERANTÖR

MUSTADS IRIS

Smörblandat margarin

Prova och jämför med mejerismör.

Löfmark & Maglunds
PIANO
ST. NYGATAN 55, MALMÖ.
Säljes även på avbetalning.

Genom en annons uti
Nya Wermlands-Tidningen
som är Värmlands äldsta och enda dagliga
tidning, träffar Ni över
hem i länet och stiftet. **10,000**
Huvudkontor: Karlstad.

Giv barnen
varje morgon vad de
själva vilja ha: en kopp
**THULE
CACAO**

ONDULERING

ENLIGT

AMERIKANSK METOD

SKÄNKER HÅRET VARAKTIG NATURLIG LOCKIGHET

SE FILMBILDER OCH PRESSUTTALANDEN

HYGIENISKA AVDELNINGEN

SINGER

Syboardsmaskiner

VIODOL-TVÅLEN

gör huden smidig och vacker, hyn klar och ren.

PARFYMERI VIOLA

Göteborg

Högsta glans på kortaste tid med minsta arbete

sala. Hon tjänstgjorde som sjuksköterska på Alnön utanför Sundsvall, var därefter i flera år länssjuksköterska i Gävleborgs län. Som sådan fick hon bland annat tjänstgöra på Kullerharen, där fartyg med smittkoppor ombord lågo i karantän.

Mycket skicklig sköterska, varmhjärtad och god, men också sträng och fordrande, blev hon älskad av alla, som kommo i beröring med henne. — Hennes länge närda önskan att få "sitt eget" sjukhem att arbeta i, förverkligades år 1911. — Vänner, minnesgoda patienter och en stor släkt, för vilken hon varit som en mor, tacka henne på halvsekedagen för allt hon givit dem av kärlek och väckande föredöme.

J. V. B.

Kvällar på parkett.

INTIMA TEATERN, HADE HÄROM KVÄLLEN en premiär, som möjligen blir en måttlig publiksuccès, men som till följd av styckets stora värde som dramatisk dikt måste glädja envar, vilken i teatern ser annat än en nöjeslokal för ytliga sinnen.

Det som gavs var ett ryskt drama, "Professor Storitzyn", av Leonid Andrejew, ett drama i ordets djupaste mening, visande hur en renhjärtad och ideelt anlagd människa går under i en miljö av låga personligheter, skurkaktighet och dumhet.

Över stycket vilar denna egendomliga ryska ton av mystik, innerlighet, cynism och brutal vrede, som är oskiljaktig från slaviskt lynne. Människoskildringen är gjord med minutiös psykologi, ingenting har förbisetts av de många drag och skiftningar, som göra en karaktär levande i dikten.

Victor Sjöström, som vunnits för Intima teatern i professor Storitzyns komplicerade roll, gav en gripande bild av denne själsaristokrat, som tillber renheten, skönheten och stoltheten. Det låg ett intuitivt konstnärligt arbete bakom spelet, allt syntes noga genomtänkt och stegringen från det milda, naiva och nervöst spanande till harmen och slutligen raseriet inför den stupida och lastbara hustrun var stor tragisk konst. I hustruns roll gav fru Appelberg likaledes en träffsäker framställning av allt det lumpna och vidriga som fanns i denna kvinnosjal. De båda makarnas våldsamma scen i tredje akten ägde också en aldrig sviktande balans, det var en fäkning på liv och död, där ingen av parterna blev den andra hugget skyldig.

Den lilla studentskan, professors elev och tillbedjarinna, utfördes av Mary Johnson, men det föreföll som om hon ej fått grepp på rollen. Visserligen tecknas hon som en vek stängel, men här blev hon en vissnad stängel trots sin skära ungdom. Övriga viktiga roller innehades och sköttes övervägande utmärkt av Mathias Taube, Josua Bengtson, Albert Ståhl, Arvid Ervall, E. Adolphsson och den nyförvärvade normannen E. Röd. Men speltakten är för långsam. Det blir provande med de myckna pauserna.

ARIEL.

Dramatiska teatern har med Maeterlincks "Borgmästaren i Stilemonde" givit en rätt intressant nyhet, som pjäsen ju är för svensk scen. Men just i nyhetsvärdet ligger det en bismak: å ena sidan förefaller pjäsen med sin agitationsstil från krigsåren på något sätt föråldrad, å andra sidan skulle man kanske ha velat stå på ännu större avstånd från det den behandlar för att kunna bedöma den.

Att pjäsen trots allt gav en något rikt och vackert mänskligt berodde på det utmärkte spelet. Herr Palme gav med en flärdfri naturlighet borgmästaren, som helst ville leva bland sina blommor, men drages in i det järnhårda krigets förvecklingar och rakryggat stolt offerar sig för sin plikt. Rörande var scenen mellan de båda gamla: Palme som borgmästaren och Örtengren som trädgårdsmästaren; i några enkla tonfall, en liten gest yppades där en värld av trofasthet, finhet, omsorg om det lilla och mod i det stora.

Jessie Wessel som dottern i huset spelade med ett intagande kvinnligt behag, och Uno Henning som borgmästarens mäg, den unge löjtnanten, fick sympatiskt fram det på en gång innerliga och sammanbitna, som kan utmärka den äkta ungdomligheten.

John Forsells avskedskonsorter inför Stockholmspubliken ha som väntat varit vokala högtidsstunder, tillika präglade av en viss familjär gemytlighet mellan sångaren, publiken och ackompanjetrisen. Det blir tomt efter denne eminente konstnär, när han inte längre står på estraden. Tomt för de

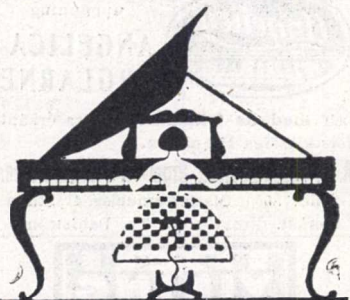
Ni kan själv löda

och laga söndriga husgeråd och leksaker med

SOLDOL

komplett tennlödmedel i pastaform. Syra, flussmedel och tennstång obehövliga. Ni stryker Soldol på lödfogen, upphettar i sprit-, gas- eller ljuslåga, ev. med en tändsticka, och lödningen är färdig. Säljes i väl-sorterade järn- och kemikalieaffärer å Kr. 4.— pr 1/4 kg.-burk, Kr. 2.— pr 100 gr.-burk.

Tillverkare: Tekniska Fabriken Helios Stockholm.

A-B FÖRENADE PIANO & ORGELFABRIKER GÖTEBORG.

Flyglar, Pianonon, Orglar från landets förnämsta fabriker. Försäljningsmagasin: Stockholm: Drottningg. 23, Göteborg: Arkaden, Malmö: Österg. 28, Norrköping: Drottningg. 16, Gävle: N:a Kungsg. 25.

Lilla svärmor

kommer Ni säkert att klappa om, ifall hon givit Eder Köksbordet Triett i lysningspresent. Kan användas både till Köks-, Bak- och Strykbord. Sju olika bakredskap medfölja och förvaras damfritt i det idealiska bordet, som kan förändras på en halv minut. Öövertäffat. Oumbärligt. Säljes av

A. O. Warolén, Falköping-R.

EN KOPP HULTMANS RENA CACAO

är det bästa på hela dagen!

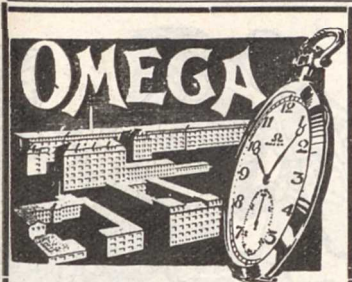
VARU-MÄRKE

MENTHOLATUM

INREGISTRERAT

Medel för utvärtes bruk. Kan begagnas vid många tillfällen. Ni gör en tjänst mot var och en, som Ni gör bekant med Mentholatum.

Pris i tuber kr. 1:25, i burkar 1:50, 2:75 och 5:00. Finnes å alla apotek. Gratisprov genast. Sändes även direkt fr. Generaldepöten för Mentholatum, Österbrogade 4, Köpenhamn Ö.

Världsmärket bland fickur.
I 6,000,000 Omega-ur i bruk.

VITRUMS FERROL

är det kraftigast aptitgivande och mest stärkande av alla moderna organiska järnpreparat. Synnerligen lättsmält föredrages det av den ömtåligaste mage. Vid blodbrist och svaghet av största verkan. Dess angenäma smak gör att det med lätthet tages av såväl barn som vuxna.

Tillverkas å
**APOTEKET VASENS DRUG-
HANDELS LABORATORIUM
STOCKHOLM**
Originalflaskor om 500 gram.
Finnes å alla apotek.

Vid ansiktsmassage

använd

Syster Joanna Thomsen's
Ansiktscrème
med citron

— i burkar å 1.50 och 2.50 —

Gör huden ren, mjuk och vit. Utmärkt mot rynkor.

Säljes i parti o. minut genom

GUSTAF ZADIG

Tel. 4100, 8185. MALMÖ.

Jag annonserar

för att sprida kännedom om det moderna Auto-Pianot. Ingenting i våra dagar har i så stor mån bidragit till våra hems trevnad och försköning som detta instrument. Ett Piano bör ju i främsta rummet vara ett musikinstrument, men tyvärr står det i mångt hem oanvänt och tjänstgör således endast som en prydnad eller möbel. Autopianot är icke endast ett Piano i vanlig be-

märkelse, utan det besitter i sig självt möjligheterna för att vem som helst, utan föregående övning, skall kunna spela piano. Fingertekniken, denna svåra konst, är numera överflödig. Varför icke låta Eder själv och Eder familj njuta det oskattbara nöjet att höra god musik i hemmet? Auto-Pianot har vunnit de ämplaste lovord från musikauktoriteter runt om i världen. Fördomar äro svåra att övervinna, men låt oss demonstrera detta instrument för Eder eller kom och spela själv därpå utan köptvång.

F. L. ANDERSTEDT
MALMSKILLNADSG. 9 - STHLM C
Specialaffären för Autopianon.

tusen sinom tusen lyssnarne, tomt för utövarna av vår unga tonkonst, sångkomponisterna, vilka i Forsell haft en lika hängiven som artistisk tolkare och tomt slutligen för belackarne, vilka ej längre ha någon stovvuxen konstnärspersonlighet inom vårt musikliv att öva sin ironi och sin klandersjuka på.
ARIEL.

(Forts. fr. sid. 773.)

skrivnen som en parodi på de italienska operorna. Wilhelm Svedbom (senare sekreterare i musikaliska akademien) spelade primadonnans roll. Han var ganska korpulent och såg ännu omfångsrikare ut i sin svarta samhetsrobe. Inte heller hade han någon anmäkningsvärd röst, men han spelade med all den "schwung" och dramatiska glöd som rollen krävde, och eftersom meningen med hela operan var att göra en komisk verkan, uppfyllde han alldeles ändamålet. Isidor Lundström (numera kunglig sekreterare) spelade Dumber, i vilken roll han som dövtum varken hade något att säga eller sjunga. Jag kommer blott ihåg honom iförd en besynnerlig dräkt med kortbyxor och många pärlmorknappar, vridande sig i krampaktiga ställningar, medan han gestikulerade vilt med armar och händer. Men den jag aldrig skall glömma är dr Hjalmar Hjort, som spelade hjältetenorens roll. Han skulle föreställa någon sorts prins och var klädd i vit atlas, röd kort sammetskappa och baret med vita plymer. Han var i sin ungdom en av de vackraste människor jag någonsin sett. Målaren Troili sade om honom: "Ja, näst de grekiska gudarna, har jag aldrig sett något skönare". Hans älskvärda, anspråkslösa uppträdande, som inte bar minsta spår av en firad skönhet och sångare, gjorde honom naturligtvis ännu vackrare. Men denna kväll skulle han vara bedårande, och det lyckades honom fullkomligt. Han spelade sin roll med våldsam passion och sjöng sina stora arior som blott han kunde sjunga. Hans röst var en hög tenor, en av dessa sällsynta, som klinga fylligare och skönare ju högre de komma upp på tonskalan. Dessutom hade den en egalitet och en bärkraft, som skulle ha gjort sig gällande på vilken scen som helst.

Publiken, varav en stor del bestod av damer, var hänryckt. Jag var där med grevinnan Hamilton och Thekla Knös, eftersom min man var i Stockholm för att föreläsa om Shakespeare till förmån för de sårade i dansk-tyska kriget. Jag skulle övernatta på slottet och hade fått sovrum tillsammans med Thekla Knös. Det var ett stort rum i entre-solen, och då det var bitande kallt, hade man tänt en väldig brasa, då vi kommo in för att kläda av oss.

Vi samspråkade livligt om aftonens händelser och fortsatte vårt samtal sedan vi kommit i säng. I synnerhet var det vår hänryckning över Hjalmar Hjort och hans sång, som vi uttryckte och överbjödö varandra i entusiastiska lovord. Så småningom blevo våra yttranden stillsammare, och till slut inträdde en lång paus. Men innan jag förlorade medvetandet i sömnens armar, viskade jag ännu en gång: "Thekla! Kommer du ihåg hur bedårande han var, då han sjöng sin stora aria?", varpå Thekla med en liten ömklig röst svarade: "Varför skulle du nu åter påminna mig om honom! Jag höll just på att glömma honom!"

(Forts.)

Manuskript, som önskas returnerade
torde allfid åtföljas av porto.

Efter badet

verkar en väl utförd avrivning av kroppen med "4711" i högsta grad upplivande och stärkande. Den är icke bara en njutning för stunden utan verkar vid regelbundet upprepande i längden allt mer och mer vederkvickande och uppriskande.

4711 Eau de Cologne

**4711 Eau de Cologne
BAD SALT**

Inverkar vid användning i bad- eller tvättvattnen välgörande på huden.

**4711 Eau de Cologne
TVÅL**

Mild och med uppriskande vallukt i likhet med Eau de Cologne

Särdeles elegant

damkonfektion inleder vår stora huvudkatalog för hösten och vintern 1920—21. Dessutom ett 10,000-tal artiklar i manufaktur, korta varor m. m. Alla artiklar äro fint illustrerade och tillförlitligt beskrivna. Synnerligen lämpliga julklappar. Skriv i dag efter vår katalog. Den åtföljes av provblad å Julstämning m. fl. jul-tidningar samt å kalendern "Ahlén & Holms Arsbok 1921" och erhålles gratis mot endast portokostnaden.

AHLÉN & HOLM, Stockholm.

KOSTNADSFRETT.

Om Ni genom undervisning pr korrespondens ämnar lära Er merkan-tila ämnen, tekniska, juridiska, lanthbruks- el. real-skoleämnena, språk, teckning eller målning, bör Ni vända Er till oss. Vi ha över 200 olika kurser. Begär prospekt i det ämne, som intresserar Er! Det erhålles kostnadsfritt.

HERMODS KORRESPONDENSINSTITUT
Slottsg. 53 b. MALMÖ.

14/11 1920

PARFYMERI

FLORODOL

GEFLE

Florodol-Tvål var morgon ny

Skänker ungdomligt vacker hy.

JAEGER
FOTO.

UNION **Lee** MADE
Union-Airs

Barnens bästa lekdräkt

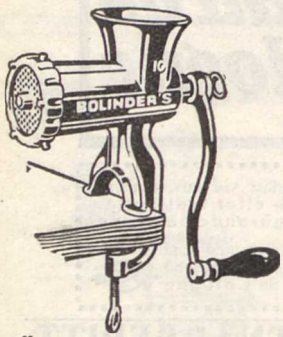
**Slitstark, Praktisk,
Prydlig och välsittande**

Inomhus som utomhus är den oundgänglig för våra rust bussar. Eder handlande har nu inne ett nytt välsorterat lager.

I engros från **AKTIEBOLAGET TH. HANSON & Co. GÖTEBORG.**

BOLINDER'S

KÖTTKVARNAR

Äro de erkänt finaste i marknaden. Tillverkas i två olika typer för malning av alla slags födoämnen.

BOLINDERS - STOCKHOLM

FRÅGOR

För det bästa svaret å någon av här nedan insända frågor, som insändas till redaktionen senast en vecka efter detta nummers dato, utdelas ett pris av 15 kronor.

Redaktionen förbehåller sig oinskränkt befogenhet att utesluta de insända frågor, vilka anses sakna mera allmänt intresse.

N:o 137. Jag är mellan 40 och 50 år, alldeles ensam i världen. Bor i en avlägsen ort med lite tillgång till jämbördigt sällskap. Har hela min ungdomstid varit klen men är nu mycket bättre. Men då jag fått vara så mycket ensam, har jag blivit skygg och tillbakadragen och fått så svårt att komma närmare människor. Har hela mitt liv längtat efter vänskap. Går nu alljämt ensam med mitt och blir svärmodig, ja, förtvivlad. Vad kunde jag göra för att mitt liv

kunde bli lyckligare. Om jag skulle taga ett fosterbarn, skulle det kunna bereda mig ett lyckligare liv? Är ej utan medel. En stackars småländska.

N:o 138. Undrar om någon av Iduns läsarinna känner till den amerikanska metoden att locka håret permanent. Jag vet att proceduren kan utföras i Köpenhamn, men har hört sägas att håret blir alldeles förstört.

Tidningen "Vore damer" påstår dock motsatsen. Tacksam för svar är Striphårig.

N:o 139. Vem har enligt s. k. god ton rättighet att föreslå bortläggandet av titlarna mellan en herre och en dam i ungefär samma ålder?

Tacksam för svar är Maja Lisa.

N:o 140. Jag är gammal och har en självförvärvad förmögenhet, som jag ville giva åt mina syskonbarn, mer har en bror som reste på sjön 1853 och sedan inte låtit höra av sig. Skall man dödförklara denne? eller finns något

enklare sätt som inte tar så lång tid? Ni som har så många goda råd för allting giv mig ett tillförlitligt svar, snart, beder Mångårig prenumerant.

N:o 141. Kan någon av Iduns läsarinna anvisa mig något apotek där det finnes valnötsblad till salu? Svar till Snarast möjligt.

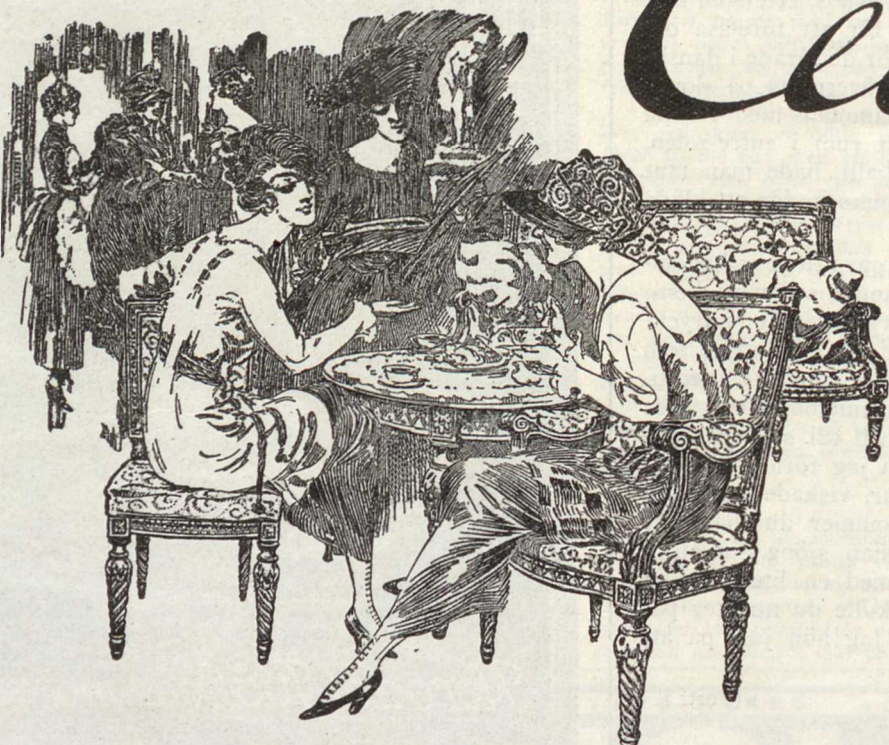
N:o 142. Jag har en vän — lärarinna i en liten skogsvrå av Östergötland. Hon är rikt begåvad å såväl huvudets som hjärtats vägnar, så ock i yttre ayseende. Ja, hon är i allo en charmant personlighet, spirituell och glad. Varmt religiös är hennes måtto i livet att lysa och lyfta. Som förströelse älskar hon — förutom bildat umgänge — läsning, musik och broderi.

Min vän är nu 40 år. I helt unga år hade hon olyckan att få sitt ena ben amputerat. Sedan dess måste hon dragas med en konstgjord ledamot. Sig och sitt hem har hon dock själv skött med största omsorg, ty hon äl-

PIX-pojken på äventyr.

Om Pix' förtjänster vid vår idrott Har ännu aldrig någon strid rätt

Cloettas

GULD-CACAO & CHOKLAD

Förnämsta
svenska fabrikat

Säljes överallt

“Så går det, när man inte använder VOLTAS elektriska strykjärn.”

Till salu i de flesta elektriska affärer samt i varje välsorterad järn- och bosättningsaffär.

ELEKTRISKA AKTIEBOLAGET VOLTA, STOCKHOLM.

NYHETER

GARNERINGSARTIKLAR

VOLANGSPETSAR
I PARLOR OCH METALL
ORDER OCH MOTIV

MEETHS
DROTTNINGGATAN 63

NISSENS
ÄKTA
BRÖSTKARAMELLER
ALLAS FAVORIT.

KÖP ALLTID

Eder behov av Koks, Antracit, Hushållskol och Maskinpressad brännstoft från

OLAUS OLSSONS
KOLIMPORT AKTIEBOLAG

som alltid leverera högsta kvaliteter till lägsta dagspriser poster om 1 hl. och därutöver

Telefoner:
Namnanrop **“Olaus Olssons”**

Annonsera i Idun!

skar renlighet och förfining, och allt som hör till ett hems skötsel äger hennes intresse. Skolhuset är nyligen ombyggt och praktiskt — försett med två rum och kök, vattenledning, avlopp o. s. v.

Min vän behöver dock hjälp och sällskap. Ni förstå, hur det skall kännas för henne att ligga ensam i sin skola under långa mörka nätter! Hennes nervkraft skulle i längden ej stå henne hi, därför har jag nu tagit till orda. Själv har jag nyligen haft lyckan att tillbringa en ljuvlig, hemvarm ferie hos min moderliga vän.

Var finnes nu den blida, ädla husliga och ordentliga kvinna, som vill dela min väns hem?

Något kunde hon behöva bidra till hushållskostnaden, ty en lärarinne lön är ej stor.

Svar till Gölstorps Rynga skola. N:o 143. Äldre privatlärarinna, som under många år lidit av lomhördhet och blivit opererad på vänstra örat för verbildning och utan trumhinnor beder någon av Iduns läsekrets vänligen giva mig ett behöfligt råd, då jag för existensens skull måste förstärka hörseln. Äro öronspiraler som köpas i Malmö tillförlitliga och tillräckligt hjälpmedel, då jag ej är alltför lomhörd? Aeonsticon är för dyrt för mig, pris 250 kr. Skulle möjligen någon begagnad sådan finnas att köpa billigt? Äro batterierna dyra och räcka de längre tid? I Stockholm finns hörapparaten Margophon. Är den kraftig nog att uppfatta samtal på litet avstånd och är den hållbar? Boende på landet har jag ej tillfälle att pröva någondera ej heller råd att köpa dyrt, varför goda beprövade råd äro av nöden och mottagas med stor tacksamhet av Mindre bemedlad.

N:o 144 a. Kan någon upplysa, om man i en i Rom befintlig klosterschola, stiftad av en Svenska, mottager en bildningsökande landsmaninna? Lär vara en fristad för skönhetstörstande men låter väl idealiskt för att vara sant. Finnes något i den vägen i vårt land fragar 27-åring.

b) Jag målar och kopierar oljemålningar, hittills för nöjes skull, var kan man tänka sig få sälja något då man ej har "namn"? Vet någon av Iduns läsarinna reda på en ateljé Handtryck eller annan dylik där man kunde erhålla arbete? 27-åring.

N:o 145. Skulle någon av Iduns läsarinna kunna upplysa mig om något annat än plåt att överklada ett diskbord med? Har hört att porlän skulle kunna användas, men vet ej, hur det skall anbringas och var det skall skaffas. Tacksam för svar.

Fru på landet. N:o 146. Vad är det för en insekt som i det hus han inkommit, alldeles förstör hela hem? Äter lackeringen och biter av möbler, stora hål på mattor och linoleummattor, på kläder, läder ja, allt t. o. m. på metall. Är framme då det är mörkt och tyst och försvinner så fort ljus tändes, därför omöjligt att få se honom. Tror att han håller sig i tapetsprickor och väggar. Alla möjliga slags insektpulver har jag försökt men intet hjälper. Skulle möjligen någon Iduns läsare varit ute för den eller ha kännedom om den, bedes godhetsfullt om upplysning om densamma samt hur den utrotas och hur man bör gå till väga för att få se denna skadegörare. Innerligt tacksam vore

Förtvivlad prenumerant. (Forts. i B-numret.)

BREVLÅDA

EXP: S BREVLÅDA.

Sign. K. L. Kristinehamn p. r. Eder annons kostar Kr. 7:—.

RING GENAST

EDER HANDLANDE!

Et lyckat kafferep får man endast med PYRAMIDENS RIKSKAFFE
Varför? Jo, därför att det är **Aromatiskt Välsmakande Drygt**

Ny skönlitteratur till julen:

Daniel Berg
MIKAEL TEGEN. Roman Kr. 8:—

Ellen Fries och Sigrid Björklund
SVENSKA KVINNOR. Andra omarb. uppl. Kr. 20:—

Anatole France
LILLE PIERRE. Roman Kr. 7:—, inb. 8:75

Henrik Ibsen
BRAND Kr. 10:—

Börge Janssen
FÖRVISAD. Historisk roman. Kr. 11:—, inb. 14:—

Maurice Maeterlinck
DEN RINGES RIKEDOMAR. Femte uppl. Kr. 4:25

Romain Rolland
MICHELANGELO. Fjärde uppl. Kr. 6:—

Rabindranath Tagore
MASHI och andra berättelser. Kr. 10:—, inb. 13:—

Ivan Turgenief
ELENA. Roman Kr. 9:—

E. L. Grant Watson
DÄR BANDEN LOSSAS. Roman Kr. 9:—

Elin Wägner
PENNSKAFTET. Nionde uppl. Kr. 9:—

P. A. NORSTEDT & SÖNERS FÖRLAG

ALLA MÖDRAR

böra genast rekvirera Dr. F. Vidals broschyr om **“BARNETS VÅRD OCH NÄRING”**.

Sändes gratis och franco från
Nestlé & Anglo-Swiss Condensed Milk Co:s Generalagentur
DROTTNINGGATAN 55, STOCKHOLM.

Vad allmänheten säger om **“RÄTTUT”**:

Det er mig en fornøjelse at gi Deres utrydelsemiddel **“Rättut”** min bedste anbefaling. Flere av mine kunder har uttalt sig meget anerkjendende om den. De er virkelig blit kvit rotterne. Som ett bevis paa, at **“Rättut”** icke skader andre dyr, kan oplyses, at en dame har fortalt, at hun har set høner spise **“Rättut”** uten at ta nogen skade derav. Fredriksstad 23 April 1914. Hagbart Jakobsen.
Pris pr pkt Kr. 1.25.
Fabrikanter:
BERNER & ZETTERSTRÖM,
Göteborg 58.

FAMILJERÄTTSÄRENDEN

Äktenskapsförord. Boskillnads- och äktenskapsskillnadsml. Boutredningar och arvskitfen. **TESTAMENTEN**

Advokatfirman
Andén & Staël von Holstein
Eva Andén. Mathilda Staël von Holstein.
Lilla Vattugatan 14.
Riks 7576, 24488. Allm. 18386.

Arkitekt Isidor Hörlin

Utsällning av **konstnärliga möbler**
NORRLANDSGATAN 3 - STOCKHOLM

Rumsarkitektur och Ombyggnader
av våningar, inredningar, panelarbeten och möbler i historiska stilar.

Ritningar och kostnadsförslag. Egna verkstäder.

FÖRR.

NU RADIUS.

ALUMINIUM-KOKKÄRL
MED LÖSTAGBART SKAFT
 Äro billigast, därför att skaflet kan användas till flera skålar. Äro bränslesparande, därför att de hålla utan att behöva tillverkas av onödigt tjock plåt.

A.-B. RADIUS, STOCKHOLM L.

HUSETS FRU

**BEFARAR ALDRIG
 SURNAD MJÖLK
 SKÄMDA MATVAROR
 HÄRSKET SMÖR
 OM HON HAR**

AUTOFRIGOR

ELEKTRISKT ISSKÅP

A. AGNAR HÆGER
DROTTNINGGATAN 21 A - STOCKHOLM

OM JAG MÅSTE TVÄTTAS,
 SÅ TVÄTTA MIG ÅTMINSTONE MED

VINOLIA

**Frälsningsarméns
 Handelsdepartement**

**24 Östermalmsgatan 24
 STOCKHOLM**

**Bok-, Musikinstrument
 och Pappershandel**

Filialer:
S. Allégatan 9, Göteborg
Norrländsgatan 21, Sthlm

Musikinstrument:
 Gitarrer, mandoliner, gitarrmandoliner, gitarrlutor, violiner, cittror, dragspel, flöjter, klarinetter, mässingsinstrument av förstkl. svensk och utländsk tillverkning, trummor, fodral, strängar och övriga tillbehör. Orglar från främsta fabriker.

Förstklassiga kvaliteter:
CEYLONTÉER
 WANARAJAH. Pris pr kg. 11:—.
 Levereras i 50 o. 100 grams paket.
 KELLIBEDDI, extra fint, i 50 o. 100 grams paket. Pris pr kg. 12:50.

ARMÉNS KAKAO
 à 7:50 pr kg. (i påsar om 100 gram.) samt 8:— pr kg. (i burkar om 1- och halvt kg.).

ARMÉTVÅL
 à 3:— pr stång, 80 öre pr tvål.

ARMÉSKOKRÄM
 à 0:75 pr ask om 100 gram.

Oatine

Er hy och Edra händer

fordra särskilt noggrann vård nu, då huden eljes blir hård, sträv och ömtålig.
 Ni kan undvika detta genom att regelbundet begagna *Oatine*.
OATINE HAVRE CRÈME är tillverkad av ren havre, den är vit, vällyktande och enastående, och fullkomligt outhärlig vid hudens dagliga vård.
 Tvål och vatten rengöra blott ytan, men *Oatine* rensar porerna från allt det damm, som har satt sig fast i dessa, bara man gnider in crèmen och torkar av den ett ögonblick därefter.
 Begagna alltid *Oatine*, som förnyar huden och ger den näring, så får ni en klar, mjuk och vacker hy.
 Håll inte till godo med annat än *Oatine*, så blir resultatet det bästa.

THE OATINE COMPANY'S GENERALDEPOT FÖR SKANDINAVIEN
Kr. Bernikowsgade 1, Köpenhamn.

THE OATINE COMPANY
LONDON & PARIS.

OATINE. En Gros: Madsen & Wivel, Köpenhamn.

ÅREGÅRDEN

Åres förnämsta sport- och rekreationshotell

är öppnat och drives i lugn hemtrevlig stil.
 För att bereda ostört lugn nattetid gäller som absolut påbud: tystnad i trappor och korridorer efter kl. 11:30 e. m. Efter kl. 1:30 på natten hålles Åregårdens portar obevekligt stängda.
 Vidare upplysn. lämn. å rest. Rosenbads kontor helst kl. 12—1 på Riks 75 19, Allm. 54 04 då dir. Meurling träffas person

LIVLIGT PÅ BERLINS TEATRAR.

DET ÄR JU ATSKIL-
ligt man skall se när man
för någon månad är utan-
för hemmets knutar. Bland
det bästa jag har att min-
nas från dessa dagars
Berlin, är emellertid dess
teaterkonst, både den all-
varliga och den glada.

I Berlin spela teatrarna
för överfyllda hus, och
till somliga av dem får
man köpa biljetter veckor
i förväg. Är det ont om
brödet — eller i varje fall
smöret därtill! — så be-
höver folket åtminstone
inte hungra förgäves ef-
ter skådespel — — —

Den resande häpnar
över repertoarens rike-
dom. På affischpelarna
ser man namnen på de
nyaste succésoperetterna
— vilka väl med tiden
skola bli tillräckligt gam-
la för att vi skola få dem
hit upp till Stockholm,
som ju ligger på hela 24
timmars avstånd!! — vid
sidan om Shakespeare,
Strindberg och Ibsen, som
i världsstaden dra folk också de. — Ibsens Peer
Gynt går t. o. m. på två teatrar: Staats-Theater
och Lessingteatern.

Under ett par veckors Berlinvistelse gjorde jag
som hastigast en rundtur genom teatrarna. Ära
vad som äras bör: men från den fordom kejsers-
ligt förnäma Staats-Theater Opernhaus har den ly-
sande loge-publiken försvunnit, och för att få plats
i den loge vid sidan om den forna kejsersliga, där
förr kejsarens uppvaktning brukade sitta, behövde
jag ej annat adelsmärke än mina goda svenska
kronor.

På operascenen ser man ett par gamla bekanta:
Karin Branzell och Alexander Kirchner, vilken se-
nare ju under flera år uppträdde på vår svenska
opera. Bägge äro här synnerligen populära.

En av de föreställningar, jag var med om på
Staats-Theater, stod framför allt i utstyrelsens tec-
ken. Där uppfördes baletten "Silhouetten",
"Tanzszenen von Schatten zu Licht", som den kal-
lades på programmet. Man sökte här först fånga
något av silhouettens i detta fall bizarra verk-

Rudolf Laubenthal.

Karin Branzell.

Alexander Kirchner.

ningsmedel: svarta figurer mot vitt, varpå det kys-
ka svart-vita plötsligt avlöstes av en formlig färg-
orgie.

Men Reinhardt då? frågar läsaren, som är van
vid att ordet "Berlinteater" ovillkorligen måste ef-
terföljas av detta namn. Jovisst — han kommer.
Dock är Reinhardt i folks medvetande mer den av
pressen ofta skarpt klandrade "Cirkus-teatern", än
något annat; ber man t. ex. en chaufför köra en
till Grosses Schauspielhaus, vill han veta adressen,
men säger man helt enkelt "Cirkusteater", blir det:
"Ja, ja!"

På Deutsches Opernhaus i Charlottenburg fick
jag vara med om premiären av "Stradella". Det
förvånar en, att denna opera ej tagits upp i Stock-
holm, ty där borde finnas en ypperlig rollbesät-
ning just för denna. En italiensk gäst, Tino Patti-
era, har här genom sin "Heldentenor" gjort sig oer-
hört populär. Eljes är en av de största favoriter-
na på denna scen Rudolf Laubenthal — ett slags
Berlins Stockman eller Ödmann.

lander, vilken som bekant stått för Dramatens
regi vid pjäsens uppförande där. Jag vågar
också tro, att vår Molanders regi och de tyska skå-
despelarne borde tillsammans ha kunnat ge ett glän-
sande resultat! Wilhelm Dieterle gjorde Danton
till en vild, nersmutsad herre (sin mask hade han
format efter Dantons porträtt i Sans-Souci), och
Wäscher hade gjort en Robespierre, som isade en i
brödet.

Wäscher fick jag också se i Shakespeares "Julius
Cæsar". Här liksom i "Dantons" sista akt var den
Reinhardtska massverkan särskilt lycklig. Jag skall
aldrig glömma den scen, då man vid Cæsars intåg
såg väldiga folkmassor vältra in på scenen — ett
oredigt hav, där våg följde på våg och så åter
försvann — och så plötsligt faller ljuset skarpt på
ett enda ansikte i hopen: Julius Cæsar med ädel
romarmask, ett ansikte, som därmed liksom inprä-
glas på ens näthinna och i ens minne. Somliga kal-
la sådant regissörsknep och sökta effekter, men

(Forts. sid. 786.)

Farväl till sommaren.

DU LÄMNAR oss dock väl inte än,
Vår tröst, vår älskade hjärtevän
Som väckte oss upp till livet?
Var allt detta svällande överflöd
Förutbestämt till en tidig död,
Och blott till en gravkrans oss givet?

Det rör sig knappast minsta vind,
Dock susar det sällsamt i poppel och
lind
Som om någon i sorg skulle snyfta.
Den klara morgon står ängen våt
Av daggens vita, stelnade gråt,
När dimmorna slöjan lyfta.

Jag vandrar i hunden min ensam
gång
Det är slut med jubel och fågelsång,
Mot skymningen luften isnar.
Asparna darra i brinnande rött,
Askens löv är bleknad och dött.
Nu ser jag det! — Skogen vissnar.

Och all denna möda har du haft,
Denna sega, omvälvande jättekraft,
För att vinters snövälde döda.
Stormen, regnet och solen stred
Att få jorden att grönska, och hjälpa
med
Att få bäckar och älvar att flöda.

Och så räckte det allt så försvinnande
kort.

En syn! — ett löfte — och nu går du
bort —

Strida regntårar falla.
I luften hör jag flyttfåglars skri,
Skönhetens blomstringstid är förbi.
Det är dödens röster som kalla.

Är det möjligt! — Nyss var jag sexton år;
Jag stormade genom den unga vår
Emot sommarns välsignade tider.
Och plötsligt är allting förstört och glömt,
Som vissnade blad i jorden gömt. —
Mot vinternatten det lider. —

HELENA NYBLOM.

APROPÅ ITALIENSKA UTSTÄLLNINGEN:

Dockor, komponerade av en greve Ponti. Som dekorföremål originella och vackra i färg, men ingenting för barn. Och dyra — upp till 200 kr.

DET ÄR EN GAMMAL SANNING, ATT NORDBONS längtan går mot söder. "Kennst du das Land — — —?" Men nu har det underliga inträffat på senare åren, att det är italienaren, som börjar med litet undran och längtan se mot norr. Där glöda inte citronerna och blommar inte vinet, det är sant, men där finns ett folk och en kultur, som börjat intressera honom, och "ert vackra land", säger han om vårt såsom vi om hans.

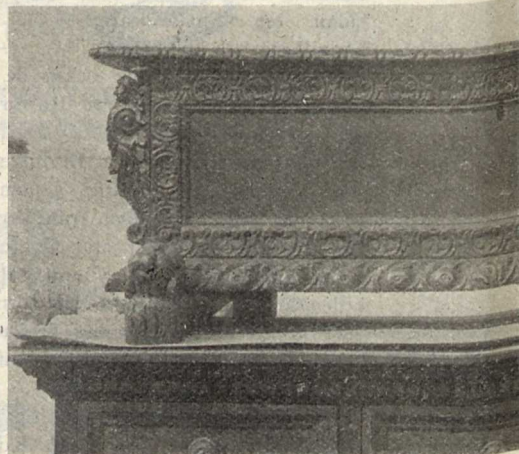
Ätminstone är detta det intryck, som professorskan *Anna Stella*, född svenska, gift med en italienare och nu här uppe för italienska utställningens skull, säger sig ha fått där nere. Ett bevis på italienskt intresse för oss är ju f. ö. redan det, att den nämnda utställningen i Liljevalchs konsthall blivit så rikhaltig — mycket rikare än man först tänkt sig.

Förr var det mera Norge, som för syd-länningen stod som det romantiska nordlandet. Nu bryr man sig mindre om romantiken och mer om Sverige. Det är kanske Nobelpriset, som bidragit till att fästa uppmärksamheten på det på en gång lilla och stora, fattiga och rika landet. I varje fall är särskilt inom de bildade klasserna intresset för Sverige förvånansvärt stort och man har en bestämd uppfattning om att de snötäckta fjällarna däruppe se ner på ett intressant landskap och ett gediget folk. Men det underligaste är ändå, att Italiens konstnärer nu börja intressera sig för oss, vi som alltid skickade vårt konstfolk till Italien. Är det upp- och nervända världen? Eller ger det oss ytterligare en anledning att känna glädje över att på samma gång som vi äro ett gammalt folk — det äldsta raserna, säga ju vetenskapsmännen — äro vi ett så ungt, ett som har framtiden för sig. Alderdomens nobless förpliktar, det veta italienarna bäst, men detsamma göra ungdomens möjligheter. I varje fall, Sverige åtnjuter i Italien ett högt anseende i konstnärligt avseende, försäkrar fru Stella (vars man just är konstprofessor); ett bevis därpå är ju också, att man vid anordnandet av Liljevalchs-utställningen i Italien inte alls hade något emot att det blev en svensk jury. — Låt oss hoppas, att det anseendet inte skall minskas, när italienarna få se så besynnerliga gondoler med ty åtföljande gondolierer och annat som dem, våra unga svenska expressionister mangrant utställde på senaste Liljevalchs-salongen.

Det är också en annan sak som kommit många bildade italienare att intressera sig för oss. — På italienska utställningen är kanske

Målad siciliansk bondvagn. Samtliga ha redan påtingats

En vackert skulpterat

Fr. v.: Utställningens svenske kommissarie, artisten Edw. Hald. — Fru Elsa Gullberg, medlem i arbetsutskottet. — Signora Am...

SÖDERNS LÄNGTAN GÅR MOT NORR.

det intressantaste och vackraste, som bjudes, proven på allmogekonst: praktfulla textiler, som i mönster och färgsammansättning ej så litet påminna om vår egen hemslöjd, keramik och korgar, sicilianska bondvagnar, som äro verkligt roliga. Emellertid, denna allmogekonst håller på att dö ut. Och nu pekar man i Italien på Sverige: se vad Sverige gjort för att skydda och bevara sin allmogekonst, se på Skansen och Nordiska museet — Sverige är ett föregångsland!

Sverige och Italien — det borde nog finnas en genväg mellan de två, liksom det finns en fågelväg. Där finns nog något för var och en att lära av den andre. Apropos det nämner fru Stella en liten lustig småsak. Hon påstår, att aldrig blir det italienska köket så gott som när det lagas av svenskor! Nu få vi hit italienska kokkar till utställningen — må våra damer alltså söka avlocka dem deras hemligheter och inte tro, att det bara är macaronerna, som göra susen!

Men hur gå då de två folkens olika lynnen ihop? Ja, när svensken är i Italien, blir han en överdriven italienare, försäkrar fru Stella. Italienarna själva häpna: "man påstår, att vi äro livliga", säga de, "men vad skall man då säga om svenskarna! Italienare här uppe förvåna sig också över att det är en så stor skillnad mellan svensken i söder och svensken hemma: inte får han se någon dansa på bordet på Operakällaren eller sjunga glada visor på Rosenbad.

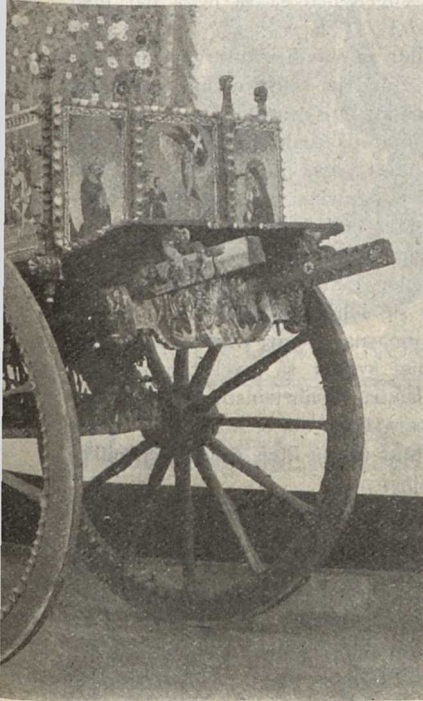
Missuppfatta italienarna oss på en punkt på ett sympatiskt sätt, så missuppfatta vi allt italienarna på många på ett mindre sympatiskt. Vi anse dem t. ex. som ett lättjefullt folk. De äro tvärtom ytterst energiska, säger professorskan Stella. Men saken är den, att de som få förstå att skilja mellan arbete och vila, när de vila sig bli de som barn i sin glädje. — Och jag undrar, om det någonstädes i världen finns kvinnor, som ha en sådan naturlig fallenhet för rent kvinnliga arbeten, fortsätter professorskan Stella. Redan 10—12 års flickor virka och sticka både

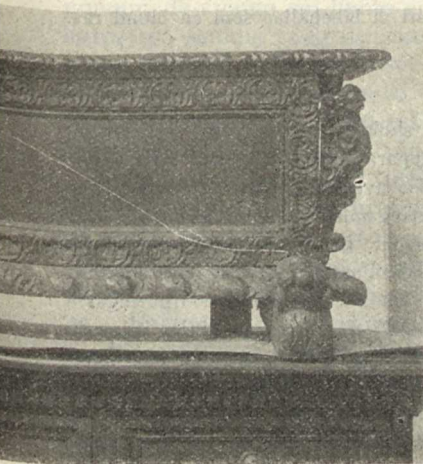
Keramik. Utställningen, bjuder en hel del vackra prov på italiensk bondkeramik och framför allt glasbläsning, vari italienarna äro mästare.

skickligt och intresserat — de äro som födda med virknålen i fingrarna och tarantellan i benen. Fröken *Maja Sjöström*, som jämte fru Stella och en annan svensk-italiensk dam, signora *Amélie Brastova*, f. Posse (dotterdotter till Gunnar Wennerberg) gjort så mycket för att få italienska utställningen till stånd, skall säkert härifrån sända en saknadens suck till sina flinka italienska arbeterskor.

E. TH.

dessa vagnar på utställningen av köpare.

antik kista.

Amélie Brastova, f. Posse. — Signora Anna Stella, f. Åkerdahl. — Utställningens italienske kommissarie, professor G. Stella.

Stockholmskan framför toalettspegeln.

DET ÄR EN LYCKLIG MODÄRN UPPFATTNING, utbildad och befäst framför toalettspegeln, att man bör korrigerare naturen. Det faller henne ju stundom in att sätta en klyvarbom till näsa på en varelse, vars innersta väsen är idel grace, och kasta ut vårtor på kinder, som borde skylts med bara kyssar. När fru Maria Enquist, examinerad sjukgymnast och innehavarinna av ett av Stockholms institut för skönhetsvård, säger, att hon ser som sin uppgift, att "ge de människor, på vilka naturen genom deras ansikte satt en missvisande mask, deras rätta", så har man ju rent av intrycket, att hon fyller en estetisk mission — likafullt som en rak, vacker näsa, ett par väl inramade ögon ha med etiken att göra och inte bara estetiken.

Fru Enquist är en smula skulptris, så att hon känner sitt yrke om man så får säga från hantverkets första grunder. Hellre än i lera modellerar hon emellertid med levande material. "Jag möter ibland", säger hon, "på gator, i spårvagnar någon vacker kvinna, som jag känner igen från mitt institut — se där går mitt verk, kan jag tänka, den där har jag skulpterat om." Anvisning till diktarne: ny variation av ämnet Pygmalion och Galatea.

Om nu alltså naturen, som ju är sömning för att inte säga blind, ibland fumlat på handen, när hon format till den ene eller andre, så tar man på skönhetsinstitutet fram paraffinsprutan, gör kanske dessutom någon liten lätt operation — och gamla enfaldiga moder Naturen får återse sitt styvbarn i ett skick, så hon häpnar. "Det kom till mig en ung dam från landet", berättar fru Enquist, "hon hade en lång, impertinent näsa, ingen haka, två insjunkna kinder samt aderton vårtor; kvisslor och andra defekter oberäknat. Om en tid hade hon både ordentlig näsa och haka och kinder, och det var bara vårtorna, som fattades." Fru E. berättar intet om damens vidare öden, men vi ana, att ett så karaktärsfullt utseende måste leda till en strålande karriär. Herrarna äro för resten ännu ivrigare än damerna att få sitt ansikte förbättrat med paraffin, kanske därför att de ha bättre råd till det. "En herre, som fått sin näsa påbättrad med paraffin, gick direkt till ett möte med sin fästmo, och hon märkte inte ens något", berättar fru E. — En viss filmregissör brukar skicka sina unga adeptor till fru Enquist. — Flera unga tyskor, som i sitt hemland magrat för starkt, fingo där sina kinder utfyllda.

Fru Enquist har också hunnit att under sin praktik slita ut en hel tatueringsmaskin och nästan en halv till. Ingenting hindrar, att hon t. ex. tatuerar

Fru Maria Enquist.

T. v.: "Sådan var jag" före behandlingen, plebejisk och grov. T. h.: Och sådan efteråt! Paraffinet etc. ha gjort dragen ädlare.

Plågsamma minuter på N. K:s hygieniska avdelning, som få ett halvårs sällhet till lön.

skära rosor på bleka unga damers kinder. Men hon gör det ogärna: för tänk, om de sköna kastas på

den blekande sjuksängen och så få ligga där med sina outslitliga rosor!

Nå, allt detta gällde ju skönhetskurer av mera radikal art, men det finns ju också otaliga moderata och konservativa för att inte rent ut säga — konserverande. Vad avslöjar då toalettspegeln om stockholmskans väsen? Det finns ju en del, säger fru Enquist, som ha den naturliga ambitionen att bibehålla sin skönhet. Men en hel mängd äro av den arten, att de rycka upp sig först när de blivit förälskade, skola förlova sig eller känna avundsjukan mot andra kvinnor hugga sig i hjärtat. Vi förstå, att fru Enquist ser in i kvinnornas själar, vilket man ju inte kan undgå, när man sysslar så mycket med deras näsor, och när vi lämna skönhetsinstitutet med dess tatueringsmaskin, paraffinspruta o. s. v. titta vi efter, om där inte också står någon liten Amor med pilkoger och lurar i trapporna.

Om vi besökte Stockholms alla andra skönhetsinstitut för inhämtande av lika trevliga upplysningar, så skulle inte denna tidning räcka till för att återge dem. Här finns trettiofyra sådana hygieniska institut, större eller mindre. Vilka som gå dit? — ja, det blir en fråga uteslutande mellan varje stockholmska själv och hennes samvete samt — toalettspegeln. Men alla hårfrisörskor veta t. ex., att många huvudstadsdamer numera ha fått för sig, att de skola låta måla sitt hår rött med det orientaliska henna. Vi skola här icke återge receptet, eftersom det ju är av ett visst intresse, att vi bibehållas som en blond ras.

*

På tal om håret skola vi nämna några ord om en ny och praktisk apparat, som Nordiska kompaniets utmärkta hygieniska avdelning fått in. Det är en amerikansk onduleringsmaskin. Onduleringen varar i en sju, åtta månader, genom tvättning och allt. Men så får man också underkasta sig en fem timmars behandling. En aderton minuter tillbringas i den "elektriska stolen", där lockarna riktigt bakas in i sina hylsor. Det lär göra rätt ont, och när delinkventen på vår bild ändå ser så leende ut, beror det säkert på det saliga i att vara välondulerad i ett halvår. Har man färgat hår, kan det f. ö. vara risk: en parisiska, som satt där med rött henna-hår, blev formligen stubbad. Eljes lär det vara en praktisk behandling, och det är redan åtskilliga stockholmskor, som på det viset skaffat sig halvårsgaranti för skön frisyr.

E. TH.

(Forts. fr. sid. 783.)

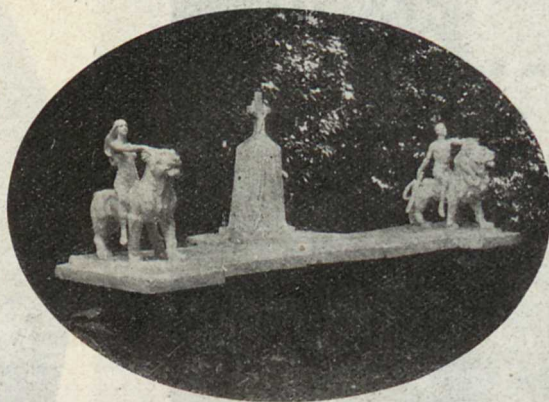
faktum är, att det är minnet av detta ögonblick och dess syn som sedan länge står klarast för en.

De Berlinteatrar, som samla största publiken, äro emellertid f. n. operettscenerna. En hel rad nya operetter fröjda nu berlinarna. Av största intresset var kanske "Der letzte Walzer" på Berliner Theater med den även i Stockholm bekanta Fritzi Massary i en av huvudrollerna. I "Das Hollandweibchen" på Metropol Theater uppträder själva Claire Dux. Genom sitt långvariga besök i Skandinavien kom hon ju i kontrovers med operaledningen, som anklagade henne för kontraktsbrott, varpå hon gladeligen vände både den och operan ryggen och nu gör stormande lycka i operetten.

Bland de mindre teatrarna, som i fråga om repertoar o. s. v. äro att jämföra med vår Oscarsteater, uppförde Komisches Oper "Liebe in Schnee", en både rolig och originell operett, samt på Nollendorfs theater "Wenn Liebe erwacht". — På hemvägen via Hamburg fick jag slutligen avsmaka ännu en ny operett, "Die Frau in Hermelin", som hemma hos oss skall serveras av Ranft och bör bli en stor succés.

R. S—G.

Konst.

TILL ÅTERUPPBYGGANDET AV MAIRIET m. m. i staden Craonne har Amié Franco-Suédoise insamlat 500,000 frcs. Den vackra handlingen har inspirerat den i Paris bosatta svenska skulptrisen fru Agnes Kjellberg de Frumerie till ett utkast till ett monument, varav vi här återge en bild. Utkastet finns, som sagt — men var finns mecenaten?

*

Clæ's Hultbergs gamla välkända konstfärfar har nu fått nya charmanta lokaler vid Kungsgatan 9 —11. De invigas med en rikhaltig utställning, vari

den grafiska konsten dominerar. Och så har den svenske målaren Paul Jonze en kollektion, som väcker uppmärksamhet. Jonze är symbolist och står i övrigt de s. k. naivisterna närmast. Men medan man hos dessa stundom finner en form, som liksom lösgjort sig från innehållet, bär hos Jonze ett djupt känt innehåll upp den naivistiska formen, och där finns framställningar, vilkas uttrycksfulla form- och fina färgspråk man icke lätt glömmet. — Man förstår lätt, att Jonze måste vara även en lycklig målare, när det gäller rent dekorativa arbeten.

Hos Hultbergs lägger man även märke till en kollektion Nyman-teckningar, franska gravyrer, etsningar o. s. v. — allt en ovanligt rikhaltig samling.

*

Fru Anna Cervin har nyligen i sin ateljé, Birger Jarlsgatan 25, haft en utställning, där hon dokumenterat sig framför allt som en lycklig barnmålarinna, som fint får fram det skiftande minspelet och de skira färgerna hos de små. — I Sigge Björcks konsthandel, Grevmagnigatan 6, har fru Cecilia Runeberg haft en vacker utställning av huvudsakligen landskap och blommor, präglade av fin uppfattning och koloristiskt sinne.